

Covid-19 Pandemisine Yönelik Hazırlanan Erken Dönem Sosyal Koruma Tedbirlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi

A Comparative Analysis of Early Social Protection Measures Prepared For Covid-19 Pandemic

 Hasan ASLAN*

Makale Geliş Tarihi / Received : 23.11.2020
Makale Kabul Tarihi / Accepted : 04.12.2020

İnceleme Makalesi
Review Article

Öz

2020 yılının ilk çeyreğinde dünya ülkelerini etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, başta sağlık olmak üzere birçok alanda olumsuz sonuçlara sebep olmuştur. Yaşanan sağlık krizinin hemen arkasından istihdamı ve sosyal yaşamı derinden etkileyen bir sosyoekonomik dönüşüm başlamıştır. Tipik istihdam biçimlerinde değişim olmuş, atipik istihdam biçimleri önem kazanmış, kimi sektörler önemli düzeyde gelir kaybı yaşamış, işverenler işyerlerini kapatmak veya çalışma sürelerini azaltmak zorunda kalmıştır. İşverenleri ve çalışma ilişkilerini etkileyen bu süreç işgücünün de işini kaybetmesine veya çalışma sürelerinin azaltılmasına sebep olmuştur. Devletler ise hem işçileri hem de işverenleri krizden korumak için işsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneği haklarını genişletmiş ve basitleştirmiş, sosyal güvenlik prim katkılarının ödenmesini ertelemiş, düşük faizli kredi imkanları sunmuştur. Bununla birlikte genel sağlığı koruyucu sağlık harcamalarında önemli harcamalar yapılmış, savunmasız kesimlere yönelik sosyal yardımlar artırılmış, yeni sosyal hizmet uygulamaları ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmada pandemiden en fazla etkilenen ülkelerin erken dönem sosyal koruma tedbirlerine ve evrensel genel sağlık hizmetleri ile temel gelirin önemi üzerine odaklanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Covid-19, Sosyal Koruma, Sosyal Güvenlik

Abstract

The Covid-19 pandemic, which influenced world countries in the first quarter of 2020, caused negative results in many areas, firstly in health. Immediately after the health crisis, a socioeconomic transformation has started, which deeply affects employment and social life. Standard employment has changed, atypical work has become increasingly important, some sectors suffered a significant loss of income, and employers had to close their workplaces and/or reduce working hours. This process, which affects employers and labour relations, has caused the labour to lose their jobs or to decrease their working hours. Governments, on the other hand, to protect both workers and employers from the crisis expanded and simplified their unemployment benefit and short-time work benefit schemes, deferred the payment of social security contributions, and offered low-interest loans. In addition to this, significant increases have made in general health expenditures to protect public health, social assistance for vulnerable people has been increased and new social work practices have been introduced. This study focuses on the early social protection measures of the countries most affected by the pandemic and the importance of universal general health services and basic income.

Keywords: Covid-19, Social Protection, Social Security

Extended Abstract

Covid-19, which World Health Organization (WHO) described as a pandemic on March 11, 2020, affected the whole world in 2020. Covid-19, which caused a global health crisis with its rapid spread from China to other countries, also deeply affected economic and social life. After quarantine measures were taken and social distance rules were established, workplaces were

*Öğr. Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Bartın MYO, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, haslan@bartin.edu.tr
E-ISSN: 2651-4036 / © 2017-2020 Journal of Management and Labour. This is an open access article.

Önerilen Atıf Biçimi / Recommended Citation: Aslan, H. (2020). Covid-19 Pandemisine Yönelik Hazırlanan Erken Dönem Sosyal Koruma Tedbirlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi. *Yönetim ve Çalışma Dergisi*. 4(2), 266-291.

closed or working times were shortened in many sectors. This situation caused countries to implement various social protection measures in a short time. Although the measures taken against the pandemic differ from country to country, these social protection mechanisms have served as a buffer against the crisis in terms of social and economic crises that may arise. The negative effects of the Covid-19 pandemic have revealed the importance of social protection. In the first part of the study, the effects of the pandemic on the economy and therefore on the labor market will be focused on in order to reveal the reasons for the early social protection measures taken against Covid-19. In the second part of the study, the social protection measures followed by countries in order to eliminate the negative consequences of the pandemic affecting the economy and labor markets in a short time will be discussed. In this context, social spendings such as unemployment insurance, short-time work schemes, and health expenditures developed by countries in the first months of the pandemic will be evaluated and country policies will be classified according to social protection types. The Country Measures database of the International Social Security Association (ISSA) will be used in the provision of the data here. The research has some limitations. Firstly, in this study, 35 countries were selected that the researcher thought could represent the world in terms of population and Covid-19 case density. These countries are strong samples in terms of representing the world, making up about 60% of the total world population and more than 89% of the total number of cases of Covid-19. Another limitation of the study is that the protective measures taken are frequently revised or extended according to the pandemic process. In the process of writing this research, countries constantly prefer to take new measures or to enlarge the measures taken. The date of the data taken from the ISSA database is May 12, 2020. Data added to the database after this date were not included in the study. Countries had to produce fast and effective solutions against the pandemic that caused an unexpected crisis, especially in the public health and then in the economy (to protect the labour and employer) and therefore bear serious costs. In this study, the social protection measures of the countries will be evaluated under 4 different headings: First of all, country practices of Covid-19 in terms of health, sickness and work accident, occupational disease will be discussed. Secondly, practices such as unemployment allowances and short-time work schemes that countries receive for unemployment and employment problems during the pandemic process will be evaluated. Third, family benefits and housing policies created or expanded due to changing living conditions due to the pandemic will be mentioned. Finally, the financial and in-kind aids made by countries due to the pandemic will be discussed. Policies of countries against Covid-19 have been seen in many different areas such as making low-interest cash supports, unrequited cash transfers, conditional cash transfers; deferring payments of tax, premium, and student loan debts; increasing health spending; making in-kind aids. These policies are the result of many factors of the countries such as the economic conditions, their populations and development levels. While some countries produce social aid-oriented policies, some countries focus on sharing the employer's costs in employment. While some countries expand the legal rights of social partners, some countries facilitate access to these rights. Similarly, while there are countries taking advantages from technological developments (for example, telemedicine, online application systems), there are practices that can disrupt social isolation in some developing countries (for example, distribution of cash social assistance in Pakistan by hand). This research has two main policy recommendations: basic income and universal health care. Although the differences in social protection measures during the epidemic process can be regarded as normal, it shows the importance of a universal basic income practice, which has started to be discussed with the countries caught unprepared. With the existence of such a basic income, temporary policies seen in some countries can be prevented. Another suggestion of this study is to create a universal health system in line with International Labour Organization's recommendations No. 202 and 205 and the United Nation's 2030 Sustainable Development goals. This right, which is necessary for maintaining a life worthy of human dignity, will protect individuals from uncertainty in unforeseen situations and will provide basic health care.

Giriş

2019 yılının sonunda Çin’de ortaya çıkıp kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına alan ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından pandemi olarak ilan edilen Covid-19; ekonomide, sağlıkta, eğitimde ve sosyal yaşamın diğer tüm alanlarında hızlı bir şekilde politikalar üretilmesine neden olmuştur. Covid-19 pandemisinin yaratmış olduğu olumsuz yöndeki sosyal, psikolojik ve ekonomik etkiler, sosyal korumanın önemini ortaya çıkarmıştır. Pandemiye karşı alınan tedbirler ülkeden ülkeye farklılık arz etse de doğabilecek sosyal ve ekonomik krizler açısından bu sosyal koruma mekanizmaları krize karşı bir tampon görevi üstlenmiştir.

Bu çalışma, ülkelerin Covid-19 pandemisi sürecinde sosyal koruma önlemlerine odaklanmaktadır. Çalışmada Covid-19 pandemisinin etkilerine karşı ülkelerin aldıkları erken dönem sosyal koruma tedbirlerini betimlemek ve iyi uygulama örneklerini ortaya çıkarmak amacıyla sosyal koruma türlerine göre karşılaştırma yapmak hedeflenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup doküman incelemesi tekniği ile veri toplanarak betimsel analiz gerçekleştirilecektir.

Çalışmanın birinci bölümünde Covid-19’a karşı alınan erken dönem sosyal koruma tedbirlerinin sebeplerini ortaya koymak açısından pandeminin ekonomi ve dolayısıyla işgücü piyasasındaki etkilerine odaklanılacaktır. Bu bağlamda elde olan kısıtlı verilerle ekonomiyi özellikle ticaret ve turizm üzerinden etkileyen sürecin, işgücü piyasasına da olumsuz yansımalarına değinilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ekonomiyi ve işgücü piyasalarını etkileyen pandeminin kısa sürede yarattığı olumsuz sonuçların zararlarının giderilmesi açısından ülkelerin izlemiş oldukları sosyal koruma tedbirlerine değinilecektir. Bu bağlamda ülkelerin pandeminin erken dönemlerinde geliştirdikleri işsizlik sigortası, kısa çalışma uygulamaları, sağlık harcamaları gibi sosyal harcamaları değerlendirilecektir. Burada Uluslararası Sosyal Güvenlik Teşkilatı’nın (ISSA) Country Measures veri tabanında oluşturduğu veri havuzundan faydalanılacaktır.

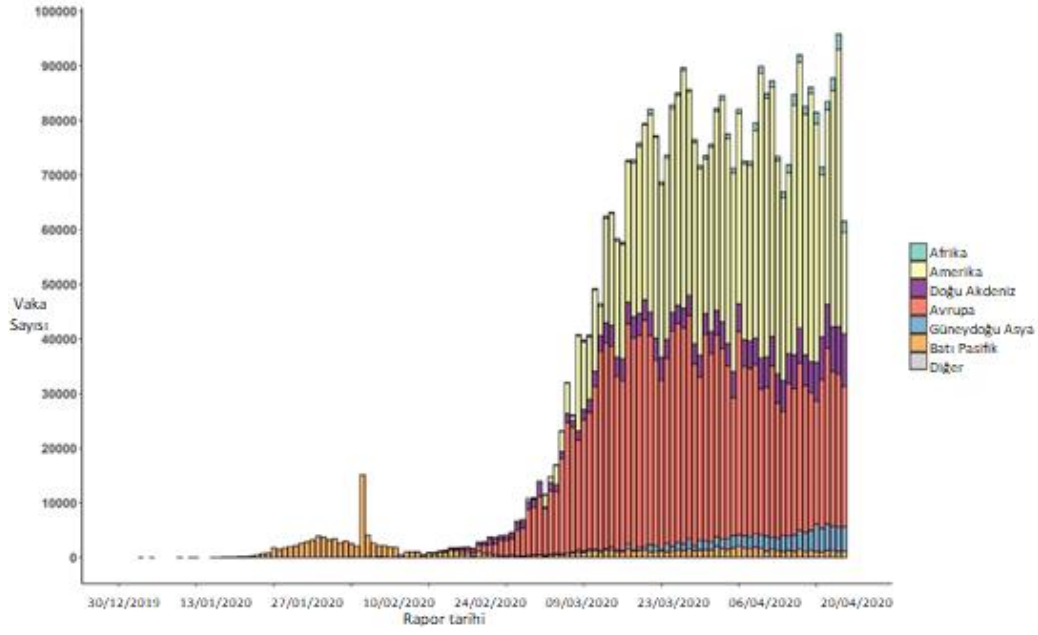
Araştırmanın kimi kısıtları bulunmaktadır. Bu çalışmada incelenecek ülkelerin ISSA verileriyle yorumlanması ve tüm ülkelerin sosyal koruma tedbirlerinin incelenmesi yerine, nüfus ve Covid-19 vaka yoğunluğu bağlamında dünyayı temsil edebileceği düşünülen 35 ülkenin seçilmesi birer kısıt olarak değerlendirilmelidir. Araştırmanın bir diğer kısıtı ise alınan tedbirlerin pandeminin sürecine göre sıklıkla ülke politikalarında değişikliğe gidilmesidir. Bu araştırmanın yazıldığı süreçte dünya ülkeleri sürekli olarak yeni tedbirler alma veya alınmış tedbirleri esnetme yolunu tercih etmektedir. ISSA veri tabanından alınan verilerin tarihi 12 Mayıs olup bu tarihten sonra veri tabanına eklenen (geçmiş veya güncel) veriler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Son olarak çalışmada odaklanılan sosyal koruma tedbirleri içerisinde vergisel tedbirlerin (ISSA veritabanında bulunmaması) ayrıca incelenmemesi de bir kısıt olarak değerlendirilebilir.

1. Covid-19 Pandemisinin Sağlık, Ekonomi ve İşgücü Piyasası Üzerine Etkileri

Türkiye’de Covid-19’la mücadele sürecinin başlangıcında Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ETUC, 2020) sosyal tarafların yaşlı aylıklarının tabanının yükseltilmesi, iş sözleşmelerinin feshedilmesinin yasaklanması, düşük gelirli hanelere temel gıda ve temizlik ihtiyaçlarının karşılanması için kamu fonlarının kullanılması gibi önerilerde bulunmuştur. Sosyal tarafların bu taleplerini anlamlandırabilmek için pandeminin yaratmış olduğu sağlık, ekonomi ve sosyal hayat üzerine etkilerine kısaca değinmek gerekmektedir.

11 Mayıs 2020 itibariyle küresel düzeyde onaylanan Covid-19 vakasının 4 milyonun; öldüğü onaylanan vaka sayısının ise 278 binin üstüne çıktığı görülmektedir. Türkiye’de de 138 binden fazla vakanın olduğu, 3.786 kişinin ise pandemiden öldüğü onaylanmıştır (WHO, 2020a).

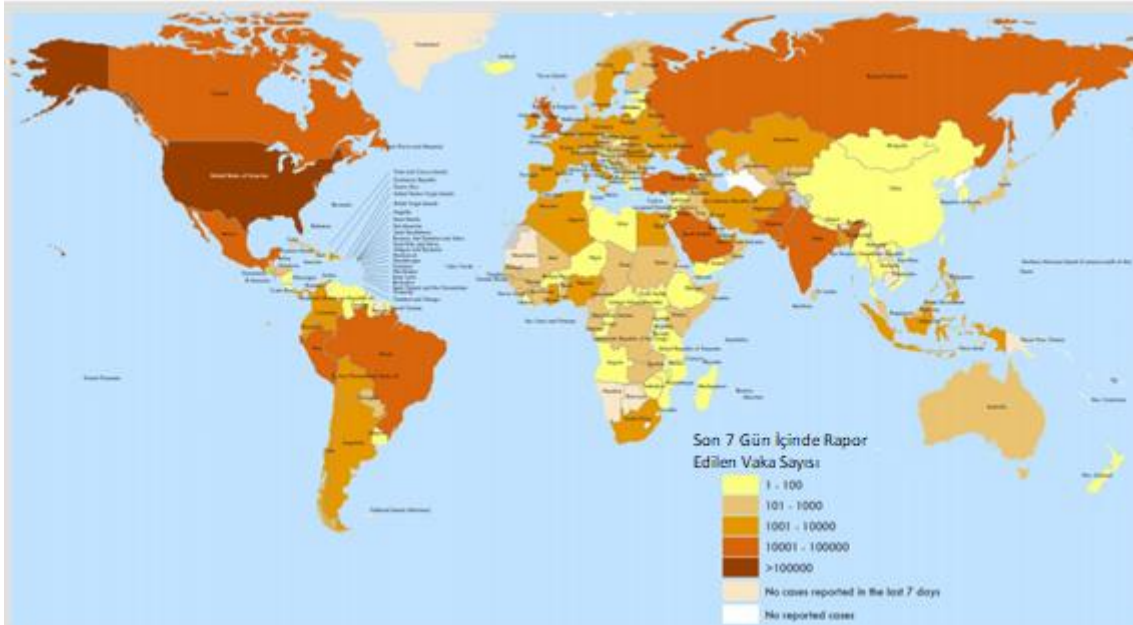
Şekil 1. Bölgelere Göre Covid-19 Vakaları (30/12/2019-10/05/2020)

Kaynak: WHO, 2020b'den aktarılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 2020b) yayınladığı rapordan anlaşılacağı üzere salgının merkezi olan Çin'in bulunduğu Batı Pasifik Bölgesi, şubat ayının son haftasına kadar onaylanan vaka sayısında tek bölgedir. Zamanla, Avrupa ve Doğu Akdeniz'de ardından da Amerika kıtasına yayılarak hızla artmış ve vaka sayıları Nisan ayıyla birlikte günlük olarak dalgalı bir eğilim göstermektedir (Şekil 1).

Şekil 2. 4-10 Mayıs 2020 Arasında Onaylanan Covid-19 Vakaları

Kaynak: WHO, 2020b'den aktarılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 2020b) yayınladığı rapora göre son bir haftada başta kuzey bölgeleri olmakla birlikte Amerika kıtası, ardından ise Ortadoğu ve Avrupa ülkelerinde salgının yoğun olarak gözlemlendiği ve istisnalar (Avustralya, Norveç, Finlandiya, vb.) hariç olmak üzere

salgının başlangıcı üzerinden geçen yaklaşık 5 ayda gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerde yoğun şekilde devam ettiği görülmektedir (Şekil 2).

Virüsün uluslararası bir boyuta ulaşması dolayısıyla birçok ülke; eğitim kurumlarını kapatma, çalışmayı sınırlandırma ve insan hareketliliğini kısıtlama gibi sosyal izolasyon politikaları yoluyla yayılmayı engellemeye çalışmaktadır (Maliszewska, vd., 2020: 2). Başta sağlık alanında yaşanan bu kırılğan gelişmeler sonucu alınan birçok önlem (ülkeler arası sınırların kapatılması, uçuşların yasaklanması, birçok meslek ve işe dair faaliyet yasakları, karantina uygulamaları, vb.) kısa sürede dışa açık ekonomilerde önemli sorunsallara yol açmıştır.

Önleyici faaliyetler tüm ekonomilerde turizm ve ticaret üzerinden anında ve önemli etkiler yaratmıştır (Maliszewska, vd., 2020: 2). Dünya Bankası da (World Bank, 2020a: 1) başta Çin olmak üzere uluslararası ticarete yavaşlamanın olduğunu ve bunun giderek yayıldığını belirtmektedir. Zira pandemi başlangıcından itibaren ciddi düşüşler yaşayan ticaret hacimleri, hem nakliye hem de hava trafiğindeki düşüşlerine bağlanmaktadır. Şubat ayındaki küresel ticaretteki düşüşler, Covid-19'un yoğun olarak görüldüğü Çin, Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da yoğunlaşmaktadır. Özellikle imalat sanayinin tüm alt sektörlerindeki ürün ihracına yönelik olarak yılın ilk iki ayında Çin'in ihracatı yıllık bazda %17 azalmıştır.

Tablo 1. Covid-19'dan Etkilenen İlk 10 Ülkenin Dış Ticaretteki Durumu (29/02/2020)

Ülke	İhracattaki Yıllık Değişim (01-02/2020)	İthalattaki Yıllık Değişim (01/02/2020)	Covid-19 Vakası (milyon kişi başına, 26/02/2020)
Kore	-%8,1	-%8,9	60.60
Çin	-%17,2	-%3,6	56.82
Bahreyn	-%32,1	-%4,7	24.15
İtalya	-%10,1	-%16,3	18.71
Singapur	%0,7	-%1,3	17.58
Kuveyt	%34,1	-%17,0	10.46
İran	-%50,8	%21,1	7.09
İzlanda	-%5,6	-%50,9	2.85
Birleşik Arap Emirlikleri	%9,8	-%9,5	2.14
İsviçre	-%7,2	-%10,0	2.08
Ortalama (10 ülke)	-%10,4	-%6,1	-

Kaynak: World Bank, 2020b: 15'ten aktarılmıştır.

Virüsün ortaya çıktığı ülke olan Çin'de etkileri daha önce hissedilmesi normal olan bu olumsuz ekonomik gelişmeler, ihracat ve ithalat kalemlerinde diğer ülkelerde de etkili olmuştur. Vakanın ortaya çıktığı ilk 10 ülkenin sekizinde ihracat; dokuzunda ithalat negatif yönlüdür. Bu ülke ortalamalarına bakıldığında ihracatta %10, ithalattaysa %6 düzeylerinde bir daralmanın olduğu söylenebilir (Tablo 1). Dünya Bankası (World Bank, 2020b: 17) verilerine göre Ocak-Şubat aylarında Türkiye'nin ekonomik görünümünde düşüş olup; hem ihracatta hem de ithalatta azalış söz konusudur. Bununla birlikte salgının Türkiye'ye daha geç bir dönemde girdiğine dikkat edilmelidir.

Salgının turizm sektöründeki etkileri ayrıca üzerinde durulması gereken bir konudur. Sınırların kapatılması, hastalığın kalabalık ortamlarda hızlı yayılması dolayısıyla sosyal izolasyon uygulamaları, insan hareketliliğinin ülke içerisinde sınırlandırılması gibi uygulamalar özellikle yaz turizmini sekteye uğratabilecektir. Bu sorun, yalnızca hükümetlerin aldığı politikalar

sonucu değil, bireylerin ve hanelerin kalabalık ortamlarda pandemi öncesindeki gibi davranabilmesinin psikolojik ve sosyal birtakım süreçlerini de yansıtacaktır.

Tablo 2. Turizm Konaklama İşletmelerinde Yerli ve Yabancıların Geçen Yılın Aynı Dönemine Göre Geçirdikleri Gecelerin Değişimi (%) ve Onaylanan İlk Covid-19 Vakası

Ülke	Ocak 2020	Şubat 2020	Mart 2020	İlk Covid-19 Vakası
Danimarka	2,66	7,7	-66,13	27/02/2020
İspanya	1,88	4,73	-58,9	31/01/2020
Finlandiya	16,88	11,23	-68,3	29/01/2020
İsveç	-3,51	-4,64	-58,53	31/01/2020
İzlanda	7,27	-7,2	-51,04	01/03/2020
Norveç	12,35	14,64	12,05	26/02/2020
Sırbistan	28,74	18,6	-58,24	06/03/2020

Kaynak: EUROSTAT, 2020a, “Monthly data on tourism industries”-“Percentage change (compared to corresponding period of the previous year) in nights spent at tourist accommodation establishments by residents/non-residents - monthly data” ve WHO, 2020a, “Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard”dan temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

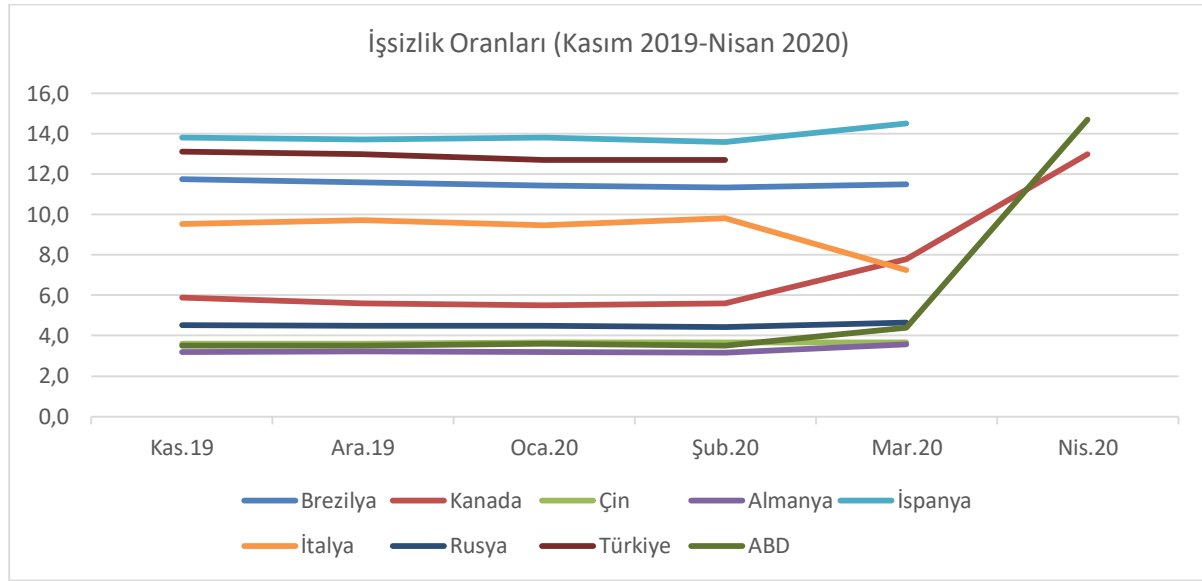
Not: Ülkelerin seçiminde (12 Mayıs itibarıyla) mart ayı istatistikleri EUROSTAT’ta yayınlanmış olan ülkeler dikkate alınmıştır.

İlk bakışta Avrupa İstatistik Ofisi’nin (EUROSTAT, 2020a) turizm verileri salgının ilk iki ayında turizmi önemli düzeyde etkilemediğini, ancak Mart ayıyla birlikte geçen yılın aynı dönemine göre oldukça yüksek oranda (%50lerden fazla) negatif yönde etkilediği görülmektedir. Mart ayı istatistiklerinde veri bulunan ülkelerden yalnızca Norveç’in pozitif yönde verilere sahip olduğu görülmektedir (Tablo 2). Bununla birlikte bu azalışların salgının hemen başında değil, ilerleyen süreçlerinde alınan tedbirler, tüketici tercihleri, vb. nedenler ile mart ayına sarktığı görülmektedir denebilir.

Pandeminin dünya ülkelerinde yarattığı/yaratacağı potansiyel etkilerinin kimi kısıtlar altında değerlendirildiği 31 Mart’ta yazılan bir çalışmada küresel GSYİH’nin %3,9’a kadar, gelişmekte olan ülkelerde ise ortalamada %4, ancak kimi ülkelerde %6,5’tan yüksek oranda negatif etkileyeceği; bundan dolayı hanelere ve işletmelere destek çıkılması gerektiği belirtilmektedir (Maliszewska, vd., 2020: 17).

Ekonomideki gelişmelerin işgücü piyasası üzerindeki etkilerine bakıldığında Uluslararası Çalışma Örgütü’ne (ILO, 2020) göre Covid-19 Pandemisi, işgücü piyasasında önemli sonuçlara yol açtığı görülmektedir. Küresel olarak çalışma sürelerinin kısaldığını ve dünya işgücünün %81’ine denk gelen 2,7 milyar çalışana etkilediğini belirten Uluslararası Çalışma Örgütü, Pandemiden her sektörün aynı oranda etkilenmediğini de ifade etmektedir. Eğitim, insan sağlığı ve sosyal çalışma, kamu yönetimi ve savunması gibi alanlar pandemiden en az etkilenen sektörler iken konaklama-yeme içme, emlak, araç tamiri gibi sektörler en çok etkilenen sektörler olarak öngörülmektedir. Benzer şekilde Avrupa İstatistik Ofisi’nin (EUROSTAT, 2020b) aylık olarak yayınladığı işgücü piyasasına dair aylık istatistikler incelendiğinde Covid-19 pandemisinin başlangıcı (31.12.2019) kabul edilen tarihten bu zamana kadar Covid-19’dan ciddi anlamda etkilenen bazı ülkelerde işsizlik oranlarının arttığı (örneğin Almanya ve ABD) bazı ülkelerde ise azaldığı (örneğin İtalya) gözlemlenmektedir. Her ne kadar verileri yorumlamak için erken sayılsa da işgücü piyasasında Covid-19 pandemisinin önemli etkilerinin zamanla daha çok hissedileceği düşünülebilir.

Şekil 3. Seçili Ülkelerde Covid-19 Döneminde İşsizlik Oranları (11/2019-04/2020, mevsimlik etkilerden arındırılmış)

Kaynak: WHO, 2020a'ya göre dünyada en çok Covid-19 vakası görülen ülkeler seçilip World Bank, 2020b, Global Monitor'den temin edilen verilerden faydalanılarak oluşturulmuştur.

Not: Birleşik Krallık ve Fransa'nın güncel verileri bulunmadığı için şekle dahil edilmemiştir.

Dünya Bankası (World Bank, 2020b) verilerinden anlaşıldığı gibi mevsimlik etkilerden arındırılmış işsizlik oranlarına bakıldığında dünyada salgının en yaygın olarak görüldüğü ülkelerde genellikle yatay bir seyirden sonra hafif veya yüksek düzeyde bir artışa geçtiği görülmektedir. Özellikle Nisan ayı verileri de bulunan Kanada'da işsizlik oranları Kasım ayına göre 2 kattan fazla; ABD'de ise 3 kattan fazla artmış gözükmektedir. Türkiye ve Brezilya'da yatay seyir izleyen işsizlik oranları, Rusya ve Almanya'da hafif, İspanya'da ise sert bir yükseliş göstermektedir. İtalya'nın ise diğer ülkelerin aksine işsizlik oranlarını, pandemiden öncesine göre 2 puandan fazla düşürmüş olması dikkate değerdir.

2. Covid-19 Pandemisine Karşı Alınan Sosyal Koruma Önlemleri

Covid-19'un, Çin'de ortaya çıkmasının ardından dünya ülkelerinin büyük bölümüne yaklaşık 4 ay içinde hızlıca yayılmıştır. Bu süreçte yaşanan başta sağlık ve ardından gelen ekonomik ve sosyal alandaki önlemler, sosyal korumanın önemini ortaya çıkarmıştır.

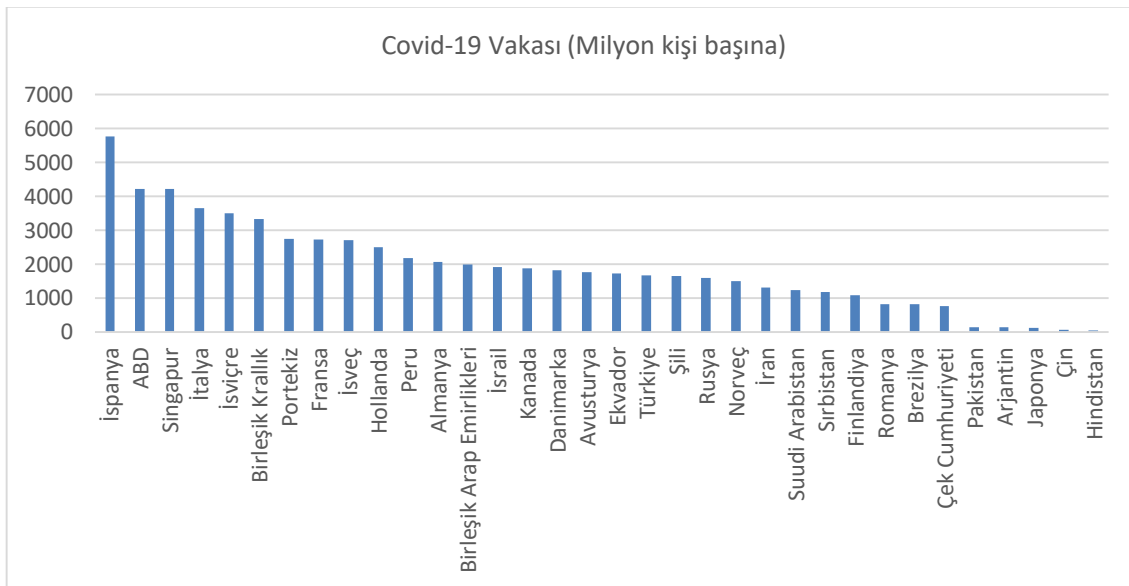
Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup veri analizinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılan olgu veya olgular hakkında bilgi bulunan yazılı materyallerden faydalanılarak veri toplanmasını ifade etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189). Doküman incelemelerinde resmi kaynakların (hükümet, cumhurbaşkanlığı, bakanlıklar, sosyal güvenlik kuruluşları, uluslararası kuruluşlar vb.) internet üzerindeki duyuruları, basın açıklama metinleri ve sosyal koruma tedbirlerine yönelik kılavuzları ile internet üzerinden yayın yapan dergi ve gazetelerin resmi kaynaklara dayandırdığı çevrimiçi haber metinlerinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın zaman kısıtı dolayısıyla Covid-19 pandemiden etkilenen bütün ülkelerin sosyal koruma tedbirlerine değinilmemiştir. Doküman incelemesi tekniği ile veri toplanması amacıyla ISSA'dan (2020) ve ülke seçimlerinde Worldometer (2020a, 2020b) verileri kullanılmıştır. Ülke seçiminde Covid-19 pandemiden büyük oranda etkilenen ve nüfusu belli bir sayıyı geçen ülkelere öncelik verilmiştir. Buradaki amaç, araştırmanın zaman kısıtının dışında aynı zamanda sosyal koruma tedbirlerinin de bu ülkelerde yoğunluk gösterebileceğine dayanan öngörüdür.

ISSA'nın (2020) derlediği veriler ile yapılacak analizde; Worldometer'den (2020a, 2020b) verilerine göre 12 Mayıs (21:50) itibarıyla milyon kişi başına düşen onaylanmış Covid-19 vakası sayısının 550'den fazla; ülke nüfusunun ise 5 milyondan fazla olduğu ülkelerden ISSA tarafından bilgileri sağlananları üzerinde yoğunlaşmaktadır. 550/1 milyon sayısı, dünya ortalamasının (1 milyon kişide 554 kişi) aşağı yuvarlanmasından oluşan bir sayı olup pandemiden daha derin şekilde etkilendiği varsayılan ülkeleri ifade etmektedir. Ancak 1 milyon kişi başına düşen vaka sayısının toplam nüfusu içerisinde düşük düzeyde kaldığı, ancak ISSA veritabanında bilgi bulunan Çin, Hindistan, Japonya, Arjantin ve Pakistan da analize dahil edilecektir.

Worldometer verilerine göre nüfusu 5 milyondan fazla olan ülke sayısı 123 iken bu ülkelerin vaka sayısı içerisinde 550 kişi/1 milyon kişi olan ülke sayısı 31 iken bunlardan iki tanesine (Uzman ve Belarus) dair ISSA veritabanında herhangi bir veri girişi bulunmadığı için analizde 29 ülke yoğun Covid-19 vakası görülen yüksek nüfuslu ülkelerden oluşacakken, nüfus yoğunluğu fazla, ancak Covid-19 vakası az görülen 5 ülke Şekil 4'teki gibidir:

Şekil 4. Covid-19 Vakalarının Yoğunluğu (Vaka/milyon kişi)

Kaynak: Worldometer 2020a ve 2020b'den faydalanılarak oluşturulmuştur. (12/05/2020)

Not: Şekilde (Pakistan, Arjantin, Japonya, Çin ve Hindistan hariç) nüfusu 5 milyonun üzerinde olup Covid-19 vakaları 550/1 milyon kişi oranını aşan ülkeler yer almaktadır.

Analize dâhil edilen ülkelerin, farklı kıtalardaki kalabalık nüfusa sahip ülkeler olduğu ve vakaların bu ülkelerde yaygın şekilde görüldüğünü göstermektedir (Şekil 4). Bu ülkelerin nüfusunun toplam dünya nüfusunun yaklaşık %60'ını, vakalarının ise toplam vaka sayısının %89'undan fazlasını oluşturduğu dikkate alındığında sağlık krizi sürecindeki sosyal koruma tedbirlerinin bu ülkeler açısından incelenmesi değerlidir.

Worldometer'deki verilerden faydalanılarak yapılan ülke seçiminden sonra incelenen ISSA (2020) veritabanından görüldüğü üzere Covid-19'la mücadelede sosyal koruma tedbirleri, sosyal güvenliğin tüm dallarında yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir. Bunlar sağlık hizmetleri, işsizlik ödenekleri, kısa çalışma ödenekleri, karşılıksız ve/veya şartlı sosyal yardımlar, yaşlılık aylığına hak kazanmayı kolaylaştırma gibi çeşitli alanlarda yoğunlaşmaktadır.

2.1. Sağlık ve Hastalık Harcamaları ve Önlemleri

Tedavisi olmayan yeni bir salgın hastalığa karşı ülkelerin ilk tepkisinin sağlık tedbirleri alma ve buna yönelik harcamalar yapması beklenen bir durumdur. Sosyal koruma bağlamında ülkelerin uyguladığı sağlık politikalarının **ilki** sosyal güvenliğin kapsamı bakımından tartışılmaya başlanan bu harcamalara örnek olarak belli gruplara yönelik desteklerden veya nüfusun tamamını kapsayıcı şekilde düzenlemeler yürürlüğe sokulması; eğer Covid-19 tedavisi hakkında yapılan harcamalar söz konusu ise bunların iadeleri yönünde kimi sosyal koruma tedbirleri uygulanmasıdır.

Tablo 3. Covid-19'a Karşı Alınan Sağlık Harcamaları Tedbirleri (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Çin ¹	Covid-19 pozitif olan fertlerin tedavisine yönelik harcamaların geri ödenmesi
ABD ^{2,3,4}	Sağlık sigortası olmayanların ve gazilerin Covid-19 testlerine/hizmetlerine yönelik harcamaların geri ödenmesi Covid-19 testlerinin tamamının özel sigorta planlarınca maliyet paylaşımı olmaksızın karşılanması Evde sağlık hizmeti imkânı sağlanması Sağlık çalışanlarının ve çocuk bakımı sağlayıcılarının desteklenmesi
Arjantin ¹	Hastane ve laboratuvarların desteklenmesi
Şili ¹	Sağlık harcamalarının (hastane, laboratuvar, mal ve teçhizat, vb.) artırılması Özel sektör çalışanlarına yönelik Covid-19 testlerinde tavan fiyat uygulanması Özel sağlık sigortasındaki fiyat artışlarının temmuzdan kasıma ertelenmesi
İspanya ^{1,5}	Sağlık harcamalarının hem merkezi düzeyde hem de özerk bölgelerde artırılması Evsizler için korunaklı bölgeler oluşturulması ve hijyen, bakım, beslenme sağlanması
İtalya ¹	Sağlıkçı istihdamının desteklenmesi, emekli sağlıkçıların yeniden istihdam edilmesi Sağlık harcamalarının (yoğun bakım üniteleri, vb.) artırılması
Hindistan ⁶	Ulusal sağlık sistemine yatırılmış primlerden (Covid-19'a bağlı harcamalarda kullanılmak şartıyla) kısmi iade alınabilmesi

Kaynak: ¹ISSA, 2020; ²Erb, 2020; ³Reed ve Schulteis, 2020; ⁴White House, 2020; ⁵La Moncloa; ⁶Kumar, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Sağlık politikaları bakımından göze çarpan **ikinci** önemli başlık sağlık hizmetinin sunumunda kriz yönetimleri kapsamında teknolojiye faydalanmaktır. Küreselleşen dünyada çevrimiçi ağların ve iletişim kanallarının çeşitlenmesi ve hızlanması sağlık hizmetlerinin sunumunda toplum sağlığını tehlikeye atmadan tedavi hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde etkili olabilecek bir alternatif hizmet sunum pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Covid-19'a Karşı Sağlık Hizmetlerine Yönelik Alınan Tedbirler (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Rusya	Emeklilerin telefonla eve tıbbi ilaç ve gıda siparişi verebilmesi
Brezilya	Karantinadaki bireylere teletıp muayenesi verilmesi Evden ilaç temin edilebilmesi
Japonya	Uygun sağlık kuruluşlarından çevrimiçi ve/veya telefonla randevu alınması Muayene sonucu ilaç alınması gereken hallerde eczanelerden kurye ile ilaç temin edilmesi

Kaynak: ISSA, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Görüldüğü gibi ülkeler sağlık hizmetlerinin sunumunda pandemi şartlarında en düşük teması sağlamak açısından teknolojik imkânlardan faydalanmakta ve sağlık harcamalarını bu anlamda artırmaktadır.

Salgın hastalığın önemli bir boyutu; bunun iş kazası, meslek hastalığı veya hastalık sayılıp sayılmamasıdır. Salgın hastalığın iş kazası ve/veya meslek hastalığı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine yönelik ülkelerin vermiş olduğu kimi tedbirler konuya yaklaşımda farklılıklar olduğunu göstermektedir.

İş kazası, meslek hastalığı ve hastalık bakımından politika üreten ülkelerin büyük çoğunluğu, salgın hastalık dolayısıyla kimi meslek gruplarının (özellikle sağlık personelleri, bakıcılar, vb.) hastalığa yakalanmasını iş kazası, meslek hastalığı veya hastalık kapsamına almıştır. Örneğin Fransa, tarım sigortasına (MSA) bağlı çalışanları risk altındaki çalışanlar olarak kabul etmiştir. Bu sigortalılar için tıbbi reçete olmaksızın, iş durdurma taleplerini iletebilecekleri çevrimiçi bir platform kurulmuştur (ISSA, 2020).

Tablo 5. Covid-19'a Karşı İş Kazası, Meslek Hastalığı ve Hastalık Hizmetlerine Yönelik Alınan Tedbirler (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Çin ¹	Covid-19'a yakalanan sağlık çalışanları ve diğer çalışanların bu durumlarının iş kazası sayılması ve bu durumlarda yerel otoritelerce işsizlik sigortasından ödeme verilmesi ve gerektiğinde yerel mali otoritelerce destek çıkılması
Almanya ¹	Ücretli veya gönüllü olarak bir sağlık veya sosyal yardım kuruluşunda çalışan kişilerin kaza sigortasından faydalanabilmesi
Fransa ¹	Kendi hesabına çalışanlar da dâhil olmak üzere bakıcılar açısından Covid-19'un meslek hastalığı sayılması
Arjantin ¹	Mesleki risk sigortası kapsamında meslek hastalığı olarak sayılması ve derhal uyarlanması
Finlandiya ²	Karantina altına alınanların hastalık ödeneğinden faydalanması, bu ödeneye hak kazanmanın olağan dönemlerden daha kolay (bekleme süresinin kaldırılması) hale getirilmesi; bu ödeneğin kendi hesabına çalışanları da kapsamaması
İsveç ^{3,4}	Hastalık iznine ayrılanlar için uygulanan ücretsiz izin (karensdag) uygulamasının kaldırılması ve buna bağlı olarak işinden yoksun kalma anından itibaren hastalık ücreti alabilmesi ve bu ücretlerin tüm maliyetlerini merkezi yönetimin karşılaması
İsviçre ¹	Sağlık personelleri açısından Covid-19'un meslek hastalığı sayılması
Japonya ¹	Covid-19 dolayısıyla işinden tedavi amaçlı ayrılmış ve işletmesi tarafından bir tazminat alınmaması halinde hastalık ödeneği ödenmesi

Kaynak: ¹ISSA, 2020; ²KELA, 2020; ³The Local, 2020; ⁴Regeringskansliet, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Ülkeler Covid-19'a karşı ilk tedbir olarak bu hastalığı belli gruplara yönelik mesleki bir risk olarak değerlendirmekte iken bazı ülkelerde daha kapsamlı olarak değerlendirmektedir (Tablo 5).

2.2. İşsizliğe Karşı; İstihdamı, Ücretleri ve İşverenleri Korumaya Yönelik Alınan Tedbirler

Ekonominin salgın süresince yaşanan tüm gelişmelerden oldukça etkilendiği düşünüldüğünde işverenlerin geçerli sebeplerle (işlerin durması, işyerlerinin kapatılması, maliyetlerin karşılanamaması, vb. haller) iş sözleşmelerini feshetmesi veya feshetme ihtimallerinin bulunması yüzünden; ülkelerin mevcut istihdamı korumayı hedeflemesi olağandır.

İstihdam düzeyini ve işgücünü korumayı hedefleyen ülkelerin politikaları oldukça çeşitlidir. Politikaların temel çerçevesi, işletmeler faaliyetlerine ara verse bile feshin son çaresi olması ilkesine dayanmaktadır. Ücretsiz izin, kısa çalışma, atipik çalışma gibi alternatif yollar tükenmedikçe sözleşme feshine ülkelerin uzak durduğu görülmektedir.

İş sözleşmesinin feshi yasağı **ilk politika türüdür**. ISSA'dan (2020) temin edilen verilerden Çin'de işsizliğe karşı istihdam edilenleri korumaya yönelik uygulamaların ocak ayından itibaren başladığı görülmektedir. Buna göre virüs kapan, virüs kapma şüphesi bulunan, virüs kapan veya virüs kapma şüphesi bulunan hastalarla teması olan veya benzeri sebeplerle hükümet önlemleri dolayısıyla çalışmayan işçilerin işverenleri, karantinadaki tedavi dönemi, tıbbi gözlem dönemi veya hükümet tedbirlerinin neden olduğu çalışmama süresi boyunca bu işçilere düzenli ücretini ödemek zorundadır. İstisnalar haricinde bu sayılan işçilerin iş sözleşmesi işverence tek taraflı olarak feshedilemez.

Çin örneğinde işverenlere iş saatlerini ve ücretleri azaltma ve belirli şartlar altında devlet sübvansiyonlarından faydalanabilme imkânı tanınmıştır. İşçiden kaynaklanmayan sebeplerle (örn. devlet önlemleri) işletmeler bir ödeme dönemi içerisinde geçici olarak durdurulmuşsa işverenler, iş sözleşmeleri uyarınca bu işçilerin ücretlerini ödemek zorundadır. Eğer bu durdurulma, bir ödeme dönemini aşarsa işverenler, işçilere normal çalışmalarına devam etmeleri halinde *yemel asgari ücret*; daha uzun süreli iş kesintileri halinde eğer normal çalışma da söz konusu değilse *yemel yaşam ücreti* ödemelidir (ISSA, 2020).

Mart ayının sonunda Arjantin'de altmış gün boyunca haklı sebepler ve mücbir sebepler saklı olmak üzere işten çıkarmalar yasaklanmıştır (ISSA, 2020). Türkiye'de ise 7244 sayılı yasa ile ahlak ve iyi niyet kurallarına uymama halleri dışında işten çıkarmalar yasaklanmış, işçilerin kısmen veya tamamen ücretsiz izne çıkarılmasına izin verilmiştir.

İkinci politika türü, işsizlik ödeneğine yönelik kimi basitleştirici ve genişletici faydalanma imkânları sağlanmasıdır. Basitleştirici hükümlerden kasıt, çevrimiçi başvuru kanallarının yaratılması, başvuru şartlarının hafifletilmesi (örneğin işsizlik ödeneğinden faydalanmada gerekli asgari prim ödeme gün sayısının düşürülmesi) gibi kolaylaştırıcı başvuruyu ifade ederken genişletici hükümlerden kasıt işsizlik sigortasının kapsamının işçilerden kendi hesabına çalışanlara doğru genişletilmesini ifade etmektedir.

İşsizlik sigortasından işsizlik ödeneği bağlanması konusu, pandemi sürecinde işsiz kalanların kamu istihdam ofislerinde birikmesine sebep olması durumu, toplum sağlığı açısından teknolojik gelişmelerden yararlanılmasını, bu gelişmelerin kullanımının teşvik edilmesini zorunlu kılmıştır. Örneğin; Çin, şubat ayında işsizlik sigortası uygulamasına yönelik başvuruların fiziksel temasla olmasını önlemek amacıyla çevrimiçi başvuru sistemini teşvik ettiğini belirtmektedir (ISSA, 2020).

ABD'de Covid-19'dan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenenlere yönelik istihdamı korumayı amaçlayan 6201 sayılı yasa ile işsizlik sigortasının idaresi için eyaletlere 1 milyar dolarlık acil yardımlar sağlanmaktadır (Erb, 2020).

CARES, eyaletlere işsizlik sigortasından sağlanan getirilerde geçici süreliğine bir artış sağlanacağını öngörmektedir. Yasa uyarınca işsizlik ödeneğinin bağlanması kolaylaştırılmakta ve mevcut bağlanma süresine 13 hafta ek süre verilmektedir. Buna benzer uygulama işinden olan kendi hesabına çalışanlara ve bağımsız yüklenicilere de yeni program tanımlamaktadır (White House, 2020).

CARES, kendi hesabına çalışanları sosyal güvenlik ağına dahil etmek için önemli adımlar atmaktadır. Kendi hesabına çalışanlara, genellikle hak kazanmadıkları işsizlik sigortası ilk kez büyük çapta sunulmaktadır. 4 aya kadar kendi hesabına gelir elde edenlere işsizlik sigortasından alacakları 600 doların yanında, ek devlet yardımları ile haftalık 800-900 dolar arasında ödeme yapılmaktadır (Pofeldt, 2020). Oluşturulan geçici işsizlik yardımı programı 2020'nin sonuna

kadar devam edecek olup bu tarihe kadar kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve devlet kurumlarına işsizlik yardımlarının yarısına kadarlık maliyeti iade edilmektedir (Reed ve Schulteis, 2020).

İşsizlik sigortasından sağlanan faydalar göz önünde bulundurulduğunda Arjantin’de işsizlik ödeneklerinin süresinin pandeminin gidişatı dolayısıyla uzatıldığı görülmektedir. Şubat veya nisan ayı başında sona ermesi gereken işsizlik ödenekleri 31 mayısa kadar uzatılmıştır (ISSA, 2020). İşsizlik ödeneklerinin geçici olarak en az 6000 peso, en çok 10000 peso olarak yükseltildiği ülkede; bu artış 3000 pesoluk bir artışı ifade ederek %50 bir artışa tekabül etmektedir (ISSA, 2020).

Finlandiya’da, işsizlik ödenekleri geçici bir düzenleme ile mevcut iki aylık süre yerine altı aylık bir süre için herhangi bir karar olmadan peşin olarak ödenebilmektedir. Yasanın geçici hükümlerinin sona erme tarihi 31 Ekim’dir (STM, 2020).

İran’da Covid-19 dolayısıyla işinden çıkarılanların desteklenmesi amacıyla İşsizlik Sigortası Fonu’na 50 trilyon Riyal aktarım yapılmıştır. İşsizlik ödeneğinden faydalanmak isteyenlerin bu aylıklar için başvuruları çevrimiçi olarak alınarak başvuru sistemi de kolaylaştırılmıştır. Bununla birlikte kapsamın daha dar olduğu görülmektedir. Kendi hesabına çalışanlar, inşaat işçileri, halı dokumacıları, toplu taşıma operatörleri ve sürücüleri gibi çalışanların işsizlik ödeneği alamayacağı belirtilmektedir (Financial Tribune, 2020). Ancak var olan işsizlik ödeneğinin benzeri oluşturulan İspanya’da ise kendi hesabına çalışanların işsizlik ödeneğine erişimi sağlanmıştır (ISSA, 2020).

İsrail Ulusal Sigorta Enstitüsü 31 Mart itibarıyla süresi biten işsizlik ödeneklerini 31 Mayıs’a kadar herhangi başvuru almaksızın otomatik olarak uzatmıştır. İşsizlik ödeneğinden faydalanmak için var olan şartların (yaş, işsiz olmak hali, vb.) yanında Covid-19’la ilgili olarak işveren tarafından (30 gün veya daha uzun sürelerle) ücretsiz izne çıkarılma veya sözleşmenin istek dışı sona erdirilmesiyle (işten çıkarılma, vardiya sonlanması, vb.) işsizlik ödeneğine hak kazanılmaktadır. Çalışma saatleri azaltılan veya iki haftalık karantinaya alınan işçiler bu ödenekten faydalanamazken; şartları taşıyan ev hizmetlileri ve kimi kendi hesabına çalışanları (tur rehberleri, öğretmenler, öğretim görevlileri, öğretmenler, sanatçılar) faydalanabilmektedir (NIII, 2020).

İstihdam ve ücretleri korumaya yönelik bir program (Programa Emergencial de Manutenção do Emprego e da Renda) ile Brezilya’da çalışma saatleri ve ücretlerin orantılı olarak azaltılması ve iş sözleşmelerinin geçici olarak askıya alınmasına yönelik ortaya çıkmıştır. Buradan yapılacak yardımları devlet finanse edecek olup kamu yönetimi, kamu şirketleri ve uluslararası şirketler kapsamında değildir. İşçilere verilecek olan ödemeler, işsizlik sigortası faydalarının çeşitli paylarından hesaplanmaktadır. Eğer iş sözleşmesi askıya alınmışsa işçinin işsizlik ödeneğinin %100’ü, eğer işveren orta veya büyük ölçekli bir işletme ise %70’i devlet tarafından karşılanacaktır. Bununla birlikte eğer çalışma saatleri azaltılırsa azaltıldığı kadarına denk kalan işsizlik ödeneğinin yüzdesi tutarında devlet destek çıkacaktır. İşverenler eğer bu uygulamadan faydalaniyorsa işverenler işçi çıkaramayacaktır (ISSA, 2020).

Romanya’nın Covid-19’a karşı almış olduğu ilk önlem paketinin içeriğinde şirketlerin likiditesini artırmak ve geçici olarak kapatılan işyerlerini işçilerinin teknik işsizlik ödeneklerinin %75’ine kadarlık kısım için desteklemek ve sağlık malzemelerinin temini bulunmaktadır (Romania Insider, 2020).

Üçüncü politika türü, iş sözleşmelerinin feshedilmesi yerine çalışma sürelerinin kısaltılması ve ücretlerin azaltılmasıdır. Buna karşılık devletin ücret açıkları bakımından işveren maliyetlerini sübvansiyon etmesidir. En önemli uygulamalar basitleştirilmiş ve genişletilmiş ve devlet tarafından desteklenmiş kısa çalışma ödenekleridir.

Japonya pandemiden etkilenen ilk ülkelerden birisi olarak şubat ayında istihdama yönelik kimi düzenlemeler uygulamaya koymuştur. İstihdam Düzeltmesi Sübvansiyonları; KOBİ’lerin ve

büyük işletmelerin ekonomik sorunlarına yönelik durumunu ele alan ve pandemi sürecinde bu sübvansiyondan faydalanma şartlarının kolaylaştırıldığı bir hizmettir. Japonya'nın ilk önlemlerinden birisi, bu var olan hizmetten faydalanabilecek işletmelerin işçi çıkarmak yerine kısmi ücretli izne gönderenlerin sübvansiyon edilesidir. Sübvansiyonun üst sınırı işçi başına günlük 8335 Yen'dir (Anshin Immigration&Social Security, 2020).

Pandemiden en çok etkilenen ülkelerden birisi olan Almanya, mart ayında birçok ülkenin kısa çalışma ödeneğinden faydalanma şartlarının basitleştirilmesine yönelik benzer düzenlemelere yer vermiştir. İşverenler, pandeminin yarattığı ekonomik sorunları dolayısıyla siparişlerinin azalması yüzünden işgücünün en az (önceden %30 iken) %10'u bu durumdan etkileniyorsa kısa çalışma ödeneğinden faydalanabilecektir. Benzer şekilde işverenlerin işçiler adına ödeyecekleri primler, işverenlere geri ödenecektir (Bundesregierung, 2020a). Sosyal güvenlik primi ödememiş mevsimlik işçiler açısından da önlem alınan Almanya'da, bu işçilerin de kısa çalışma ödeneğinden faydalanabilmesine yönelik süre 5 aya çıkarılmıştır (ISSA, 2020).

ABD'de istihdamı korumaya yönelik tedbirleri de içinde barındıran 6201 sayılı yasa, devlet çalışanları ve 500'den az işçiye ait işyerlerinde en az 30 gündür çalışan işçilere iş-korumalı izne ayrılma hakkı tanınmaktadır. Bu izin, çalışanın koronavirüse yakalanma veya koronavirüs semptomları göstermesi; semptom gösteren aile üyelerinden birisinin karantinaya alınması dolayısıyla onunla ilgilenme ve pandemi dolayısıyla çocuğunun okulu veya bakım yerleri kapalı veya kullanılamaz halde ise çocuğuna bakması şartlarına dayanmaktadır (Erb, 2020). CARES uyarınca da kısa çalışma ödenekleri fonlanmaktadır. İşverenler eğer işten çıkarma değil de daha kısa sürelerle çalışmayı tercih ederlerse federal hükümet 26 hafta boyunca bu kısa çalışmalara dair ödemeleri üstlenmektedir. Hiçbir kısa çalışma programı bulunmayan eyaletlerin bu tarz bir uygulamayı geliştirmeleri halinde federal hükümet bu eyaletlerdeki ödeneklerin ise yarısını karşılayacağını taahhüt etmektedir (Reed ve Schulteis, 2020).

Avusturya'ya bakıldığında ekonomideki aksaklığın istihdama yansımalarına karşılık aldığı önlemlerden birisi kısa çalışma ödeneği üzerine yapmış olduğu fayda genişletici tedbirlerdir. Diğer birçok ülkenin aksine Avusturya, kısa çalışma ödeneğinde *uluslararası rol model* olabilecek düzeyde önlemler almıştır. Buna göre üç aylık (ve ardından uzatılabilecek ek üç aylık) süre zarfında istihdam ilişkisini korurken neredeyse tam ücret veren ve de çalışma saatlerinde azalmaya (hatta geçici olarak tamamen durdurmaya) izin veren geçici sisteme göre kısa çalışma ödeneği, (çalışanın kazancına göre işsizlik ödeneklerinin %55 net karşılama oranı olduğu düşünülürse) %80-%85-%90 (çıraklarda %100) düzeylerine çıkarılması önemli bir faydadır. Bununla birlikte son brüt kazancı 5370 Euro'dan fazla olanlar için bu hüküm uygulanmamaktadır. Çalışanlar kısa çalışma ödeneğinden kolayca faydalanabilmektedir. Çünkü sistem, çalışanın çalışma saatlerini %90'a kadar azaltabilmesine imkân vermektedir. İşçilerin üç aylık ortalama çalışma saati en az %10 olmak zorunda olsa da sistem aynı zamanda işverenleri de korumaktadır. Kapsamda faaliyet türünün önemi bulunmamaktadır. Büyük, küçük her çeşit faaliyet alanındaki işverenin kısa çalışma ödeneğinden faydalanabileceği ve bu modeli uygularken sadece fiili çalışma sürelerine yönelik ücretlerini ödemekle yükümlü olup ek maliyetlerin devlet tarafından karşılanacağı belirtilmektedir. 1 Nisan itibarıyla bu sistemden faydalanmak amacıyla 250 bin (toplam işçilerin %6,7'si) işçi için kısa çalışmaya başvurulmuştur (Schnetzler, vd., 2020).

İsveç hükümeti ise mart ayında kısmi işsizlik ve kısa çalışmalar için artan sübvansiyonlar sağlamıştır. İşçiler, ücretlerinin %90'ından fazlasını alabilecekken; işverenlerin üzerindeki ücret yükü yarıya yakın olarak azaltılmakta; bununla birlikte şirketler de işveren prim paylarının ödemesini erteleyebilmektedir. Vergi ve prim erteleme yapabilecek şirketlerin büyük vergi borçları olmaması istenmektedir (Regeringskansliet, 2020).

İsviçre'de benzer şekilde sosyal sigorta primlerinin erteleme, kısmi işsizlik uygulamasının genişletilmesi ve prosedürlerinin basitleştirilmesi, kendi hesabına çalışanların kazançlarının tazmini ve karantina veya çocuk bakımı dolayısıyla işçilere ve kendi hesabına çalışanlara kayba

uğrayan kazançlarının tazmini uygulaması Covid-19'a karşı alınan ilk tedbirlerden olmuştur (ISSA, 2020).

Türkiye'de 7226 sayılı yasayla kısa çalışma ödeneğinin yasal şartları geçici olarak hafifletilmiştir.² Buna göre kısa çalışmanın başlama tarihinden önceki son 60 gün hizmet akdine tabi olanlardan son üç yıl içinde 450 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödenmiş olanlar kısa çalışmadan faydalanabilmektedir. Basitleştirilmiş kısa çalışma ödeneğinden yararlanmak isteyen işverenlerin, İş Kanunu'nda belirlenen haklı nedenler hariç olmak üzere herhangi bir işçisini işten çıkarmaması gerekmektedir. Kanunda aranan uygunluk tespiti ise 7244 sayılı kanun ile kaldırılmış ve işverenlere hızlıca kısa çalışma ödeneği bağlanabilmesini sağlamıştır. İşsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneklerinin mevcut karşılama düzeyleri korunmuştur.

Portekiz, kısmi işsizlik uygulamasını işyeri kapatılan veya çalışma süreleri azaltılan işyerlerinde ücret ödemelerinin %66'sına denk gelen tazminin %70'inin devlet tarafından, %30'ununsa işverence sağlanması şeklinde uyarlamıştır. Kısmi işsizlik uygulamasında (kısmi süreli çalışanlar da dâhil olmak üzere) işçinin alacağı ücretin tavanı 1333,50 Euro'dur (ISSA, 2020).

Dördüncü politika türü işverenler üzerindeki kazanç düşüşü ve işgücü maliyetlerinin birlikte yaşanması dolayısıyla sosyal güvenlik primlerinin (özellikle işveren payına düşen kısımlarının) ödenmesinin faizsiz-düşük faizli ve cezasız şekilde ertelenmesi, prim oranlarının düşürülmesi veya doğrudan ücret desteği politikalarıdır.

Çin'de Sosyal Güvenlik Programlarına kayıtlı olan tüm işverenler; Şubat-Haziran ayları arasında Hubei Bölgesi'nde yaşlılık, işsizlik ve işe bağlı kaza sigortası programlarına işveren paylarını ödemekten muaf tutulmuştur. Diğer bölgelerde ise aynı hüküm, mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler için aynı sürelerle geçerli iken; büyük işletmeler açısından Şubat-Nisan arasında %50 indirim şeklinde uygulanmıştır (KPMG, 2020a). Bu bağlamda ülke şubat ayında ülke çapında şirketler için 123,9 milyar Yuanlık sosyal güvenlik primini indirmiştir (XINHUA, 2020).

ABD'de ücretli hasta izni, ücretli sağlık izni ve ücretli aile izni hallerinde işverenin ödediği sosyal güvenlik vergilerinin işveren payına düşen kısmında vergi kredisi uygulamasına gidilmiştir. Kapsam bakımından bu indirim; hasta veya karantinaya alınmış işçileri içerirken; benzer gerekçelerle çocuk ve aile bakımında rol alan işçilerde bu kapsam daha düşük oranlarla desteklenmiştir. Bu vergi kredisi (indirimi) benzer şartlarla kendi hesabına çalışanları da kapsamaktadır (Erb, 2020). CARES Yasası'ysa, işçilere yönelik aldığı tedbirlerin yanında kimi sosyal güvenlik harcamalarında işverenleri de rahatlatmayı hedeflemektedir. Yasada 27/03/2020'den sonraki ödemeler için geçerli olmak üzere işverenlerin ve kendi hesabına çalışanların, ödeme yapmaları gereken sosyal güvenlik vergisinin işveren payının (%6,2) iki parça halinde ertelenerek ödenmesine izin verilmektedir (KPMG, 2020b).

Arjantin'de devlet destekleri, Arjantin Sosyal Güvenlik Sistemi'nde işverenlerin sigorta prim paylarının %95'inin azaltılması şeklinde ortaya çıkmıştır. 60'tan daha az çalışanı olan işletmeler için geçerli olan bu düzenleme, nisan ayı için kullanılabilir olup çalışan sayısı 60'ı aşan işyerleri için İş Krizi Önleme Prosedürü kullanılabilir (ISSA, 2020).

Suudi Arabistan'da ise işverenlerin işçi çıkarmamaları karşılığında ücretlerin %60'ı karşılanmaktadır. Karşılancak ücretin tavan sınırı 9000 Suudi Arabistan Riyalidir. Sosyal Sigortalar Genel Teşkilatı'na (GOSI) yapılacak başvuru ile işverenler üç ay boyunca bu ücret desteğinden faydalanabilecektir (Saudi Gazette, 2020).

²Kısa çalışma ödeneğine hak kazanma şartı; 4447 sayılı kanun uyarınca işsizlik ödeneğinden faydalanmak için gerekli şartların sağlanmasına bağlıdır. Buna göre işçinin son 3 yıl içinde asgari 600 gün prim ödemiş olması ve hizmet akdinin sona ermesinden önceki 120 gün boyunca işsizlik sigortası primi ödemiş olması gerekmektedir.

Portekiz’de de Nisan-Haziran ayları için işverenlere ve kendi hesabına çalışanlara ait sosyal güvenlik prim katkılarının ödenmesi ertelenmiştir. Prim ertelenmesinden faydalanacak işverenlerin ya (50’den az çalışanı olan) küçük işveren olması ya da (50 ve daha fazla çalışanı olan) işverenin Mart-Mayıs ayları arasındaki kazançlarının geçen senenin aynı dönemlerine göre en az %20 kayıp göstermesi gerekmektedir (ISSA, 2020).

Türkiye’de de alınan ilk tedbirlerden birisi sosyal güvenlik primlerinin ödenmesinin ertelenmesidir. Pandemiden doğrudan etkilenen kimi sektörlerde (AVM’ler dahil perakende satış, sağlık, mobilya, bina inşaatı, araç kiralama, vb. ile İçişleri Bakanlığı tarafından kapatılma kararı alınan işyerleri) faaliyet gösterip 4A’lı sigortalı çalıştıran işverenlerin ve (muhtarlar ve isteğe bağlı sigortalılar hariç) gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar, gelir vergisinden muaf olan esnaflar, tarımsal faaliyette bulunanlar ve mücbir sebep ilanında etkilendiği belirlenen ana faaliyet alanları itibarıyla mücbir sebep halinde olduğu kabul edilen; anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortaklarından 4B sigortalısı olanlara ait Nisan-Haziran aylarına ait sosyal güvenlik primlerinin ödeme süreleri herhangi bir zam ve ceza olmaksızın altı ay ertelenmiştir (SGK, 2020).

Koronavirüs İş Koruma Planı ile Birleşik Krallık’ta; bürokratik işlemleri (PAYE üyeliği, banka hesabı, vb.) tamamlayan işletmelerin, hayır kurumlarının, işe alım ajanslarının ve kamu yetkililerinin başvuru yapabildiği bu planda, geçici izne ayrılan ve de mesleki emeklilik sistemine kayıtlı işçiler için ödenecek ücretlere yönelik sigorta primlerinin işveren payları ve ücret maliyetlerinin %80’i (aylık üst sınırı 2500 Sterlin olmak üzere) hibe olarak sağlanmaktadır. Mart ayında yürürlüğe giren plan, pandeminin seyrine göre tekrar gözden geçirilecektir (Gov UK, 2020a).

İşverenlerin maliyetlerini azaltmaya veya ertelemeye yönelik bir uygulama da Brezilya’da söz konusudur. İşverenlerin Hizmet Süresi Garanti Fonu’na ödedikleri katkı payları üç aylık süre boyunca ertelenmiş ve toplamda 30 milyar Real’e denk gelen bu tutarın, ilerleyen dönemde geri ödenmesi beklenmektedir (ISSA, 2020).

Finlandiya’da işverenlerin kazanca-dayalı yaşlılık aylığı katkıları yıl sonuna kadar %2 oranında azaltılmıştır. Bununla birlikte salgın nedeniyle faaliyetleri tamamen durmuş olan işletmeler, kazançlarıyla ilgili emeklilik katkı paylarının ödenmesini en fazla üç ay erteleyebilmektedir. Prim kayıpları, 2022-2025 yıllarında işveren katkılarının artırılmasıyla telafi edilecektir (Koski, 2020).

Fransa’da işverenlere yönelik tanınan bir hak, kendilerinin ve çalışanlarının tamamen veya kısmen sosyal güvenlik primlerinin 3 aya kadar ödemelerinin herhangi bir ceza olmaksızın erteleyebilmesi yönündedir (ISSA, 2020).

Prim ödemelerinin kolaylaştırıldığı diğer bir ülke Hindistan’dır. Çıkarılan yasa uyarınca Covid-19’la mücadelede işverenlere ve işçilere sosyal güvenlik primlerinin ödenmesi için daha uzun zaman verilmiştir (Sharma, 2020).

İspanya’da kendi hesabına çalışanlar, bir yıl içinde ödenmesi kaydıyla sigorta primlerini üç aya kadar erteleyebilmektedir. Bu ertelemeden faydalanabilmesi için bir önceki kazancından en az %75 oranında bir gelir azalışına maruz kalması gerekmektedir (ISSA, 2020). Pandemiden en çok etkilenen ülkelerden birisi olan Rusya’da da sigorta primleri ödemelerinin 3 ay ertelenmesi söz konusu olmuştur (ISSA, 2020).

Brezilya’da Merkez Bankası kanalıyla kendi hesabına çalışanlar ve kayıtdışı çalışanlar desteklenmiştir. Acil yardım paketi ile üç aylık süre zarfında ailede belirli bir eşğin altında gelir elde edilmesi halinde en fazla iki aile üyesine (bekâr annelere her ay iki kez olmak üzere) 600 Real tutarında yardım sağlanacaktır. Bu paket için Merkez Bankası 32,2 milyon kişiyi kayıt altına almıştır (LABS, 2020).

Diğer birçok ülke gibi Çek Cumhuriyeti de işverenleri korumaya yönelik tedbir almıştır. Mart ayının sonunda ekonomik faaliyeti risk altında olan işverenlere, çalışanın (karantina) veya kendisinin-işyerinin (kapanması, vb.) işe devam edememesinin Covid-19'a dayandığının ispat edilmesiyle ücret geri ödemelerinde katkı sağlanacağı belirtilmektedir (ISSA, 2020).

Danimarka'da mart ayında alınan tedbir uyarınca işverenlerin istihdamda daralmamaya gitmemeleri koşuluyla koronavirüsün yayılmasını önlemek için çalışan işyerlerinde işçilerin maaşlarının %75'ini karşılayacağı belirtilmektedir. 9 Haziran'a kadar sürecek olan bu yardım, aylık en fazla 23 bin Danimarka kronunu güvence altına almaktadır. Ücretin kalan %25'ini işverenin ödemesi gerekmektedir (EURACTIV, 2020).

Hollanda'da NOW programıyla çalışanların korunması amacıyla üç aylık bir süre için sağlık krizi sebebiyle iş hacminde en az %20 kayba uğrayan işverenler, bordroların %90'ına kadarlık kısım için NOW tazminatı alabilmektedir. İşçilerin ücretlerini tam ödemek durumunda olan işverenlerin bu hakkı üç ay daha uzatılabilir. Bu geçici tedbir, yalnızca tam zamanlı çalışanları değil, esnek çalışanları da kapsamaktadır (ISSA, 2020).

Pandeminin etkilerini en yoğun şekilde hissettirdiği ülkelerden birisi olan İtalya'da, mart ayına yönelik aldığı tedbirde hizmetlerini işyerlerinde gerçekleştiren işçilerin brüt yıllık gelirinin 40 bin Euro'ya kadarlık kısmı vergilendirilmemekte ve çalıştıkları süreyle orantılı olarak vergilendirilmeden 100 Euro da ikramiye verilmektedir (ISSA, 2020).

Kanada'da Covid-19 nedeniyle çalışmasını durduran işçilere ve kendi hesabına çalışanlara geçici gelir desteği sağlama amacıyla Kanada Acil Müdahale Yardımı (CERB) programı yaratılmıştır. CERB, faydalanıcılarına 16 haftaya kadar haftada 500 \$ sağlamaktadır (Government of Canada, 2020). Bununla birlikte sağlanacak desteğe, başvuru kolay şekilde erişilebilmektedir. Burada faydalanıcının yardıma muhtaç olmadığı tespit edilirse ödenen yardımları iade etmeleri gerekmektedir (Saba, 2020). CERB'den faydalanmak için Kanada'da ikamet etmek, en az 15 yaşında olmak, başvuru tarihinden önceki 12 ay veya 2019 yılı içinde en az 5000 dolar kazanmış olmak, işinden gönüllü olarak çıkmamış olmak gibi şartları bulunmaktadır (Government of Canada, 2020).

Norveç hükümeti, gereksiz işten çıkarmalar ve iflaslardan koruma amacıyla bir dizi önlem almıştır. Geçici işçi çıkarmalarda işverenlerin 15 gün boyunca ücret ödeme zorunluluğunun 2 güne indirilmesi işverenlerin likiditesini artırmak ve işten çıkarma sayılarını azaltmak için geçici bir önlem olarak sunulmuştur. Bununla birlikte geçici olarak işten çıkarılan işçilere ücret verilmek zorunda olunan dönem ile işçilerin günlük işsizlik ödeneği alma hakları arasındaki üç bekleme gününü ortadan kaldırmak da bu işçilerin gelir kaybını azaltmayı hedeflemektedir (Regjeringen, 2020a). Norveç'te primlere yönelik olarak bir dönem için işverenlerin sosyal sigorta prim katkıları 4 puan azaltılmıştır (Regjeringen, 2020b).

Tablo 6. Covid-19'a Karşı Çeşitli Meslek Gruplarına Yönelik Alınan Tedbirler (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Singapur ^{1,2}	Covid-19'dan etkilenen beş sektöre (turizm, havacılık, perakende satış, gıda hizmetleri ve taşımacılık hizmetleri) daha fazla yardım yönlendirilmesi; örneğin turizm sektörüne emlak vergisi iadesi, havacılık sektöründe işletme maliyetlerinin karşılanması, hükümet tarafından yönetilen pişirilmiş gıda pazarlarında (hawker-centre) kira feragatnameleri düzenlenmesi 40 bin şoförü etkileyecek biçimde ülke genelinde taksiciler ve özel araç kiralama işlerine günlük nakit yardımları yapılması
ABD ³	Havacılık (kargo ve insan taşımacılığı) ve bağlı sektörleri ve ulusal güvenlik kuruluşlarına doğrudan yardımlar yapılması
Birleşik Arap Emirlikleri ⁴	Turizm ve eğlence sektörlerinin yanı sıra restoranların kira iadelerinin yapılması

Ekvador ⁵	Nisan ve mayıs aylarında geçerli olmak üzere kayıtdışı çalışanlar ve kuaförler, dikişçiler, fırıncılar, küçük çiftçiler, hizmetçiler, duvarcılar, marangozlara 60 dolarlık geçici nakit transferi sağlanması
Sırbistan ⁶	200 milyon Euro'luk bir yatırımla girişimcilerin, mikro işletmelerin, KOBİ'lerin, çiftçilerin ve kooperatiflerin %1 oranlı kredilerle desteklenmesi

Kaynak: ¹SGA, 2020a; ²SGA, 2020b; ³Reed ve Schulteis, 2020; ⁴Ng, 2020, ⁵ISSA, 2020 ve ⁶Srbija Gov, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Diğer bazı politikalar ise bazı odak gruplara yönelmektedir. Pandemiden daha çok etkilenen sektörlerle yönelik kimi politika uygulamaları ise işverenlerin sabit maliyetlerinde onlara nakit destek çıkılması yönündedir (Tablo 6).

2.3. Ailevi Yükümlülükler ve Hane Konutlarına Yönelik Politikalar

Bazı ülkeler, pandemi sürecinde çıkardıkları nakdi yardımlarla şartlı veya şartsız olarak aileleri çocuk bakım hizmetleri başta olmak üzere destekleyici sosyal koruma tedbirleri ile desteklemektedir. Bu harcamalar için ayrılan bütçe de oldukça yüksektir. Örneğin Brezilya'da Bolsa Familia programına 3 milyar Real aktarım yapılma kararı alınmış olup bu destek bir milyondan fazla aileyi ilgilendirecek bir bütçeye sahiptir (ISSA, 2020).

Tablo 7. Covid-19'a Karşı Ailevi Yükümlülüklerle Yönelik Alınan Tedbirler (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Almanya ¹	Pandemi dolayısıyla geliri düşen hanelere aylık 185 Euro'ya kadar (hane geliri, kira, aile büyüklüğü, çocuğun yaşı kriterlerine göre) şartlı çocuk yardımı (Kindergeld) yapılması, bu yardıma başvurunun basitleştirilmesi Halihazırda en üst tutardan Kindergeld desteği alanlara acil çocuk yardımı (Notfall-Kiz) verilmesi Çocuk desteği programına (Kinderzuschlag) başvurunun basitleştirilmesi ve "6 aylık gelire" değil, "son aylık gelire" düzeltilmesinin yapılması ve kendi hesabına çalışan ebeveynlerin de bundan faydalanabilmesi Okullar kapandığı için 12 yaşından küçük çocuklarına bakma yükümlülüğü bulunan ve bundan dolayı çalışamayan ailelere aylık net gelirlerinin (azami 2016 Euro) %67'si oranında destek çıkılması
Japonya ¹	Okullar kapandığı için izin almak zorunda kalan ebeveyn işçilere günlük ücretlerinin (azami 833 Yen) %100'ünün sübvansede edilmesi
İsviçre ¹	Çocuk bakımı veya karantina uygulaması dolayısıyla gelirini kaybeden işçi ve kendi hesabına çalışanların gelir kayıplarının tazmin edilmesi
İtalya ¹	(Ücretli) doğum izinlerinin mart-nisan aylarında 12'şer gün artırılması
Kanada ²	Çocuk ödeneklerinde çocuk başına 300 dolar artırımla suretiyle ailelere destek olunması
Romanya ¹	12 yaşına kadar çocuğu olan ailelerden uzaktan çalışma imkânı bulunmayan ve çocuğuna bakmak zorunda olan aile fertlerinden birinin ücretinin %75'inin karşılanması
Norveç ¹	Anaokulu ve okul sonrası çocuk bakımı hizmetlerinde ailelerin ücret ödemekten muaf tutulması; devletin ise bu gelir açığını telafi etmesi

Kaynak: ¹ISSA, 2020 ve ²Government of Canada, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Ülkelerin ailevi yükümlülüklerle yönelik bakış açıları Norveç örneğindeki gibi istihdamı korumaya yönelik olabildiği gibi çocuk bakımına yönelik maddi desteklerin ve/veya izinlerin artırılması şeklinde olabilmektedir (Tablo 6).

Sosyal koruma tedbirlerinden birisi de olumsuz ekonomik gelişmelerin kiracıları etkilemesinden kaynaklanan tahliye ertelemeleri veya güvenceli barınma tesisi sağlanmasıdır.

Tablo 8. Covid-19'a Karşı Barınmaya Yönelik Alınan Tedbirler (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Almanya ¹	30 Eylül'e kadar konut tahliyelerinin askıya alınması ve süresi biten kira sözleşmelerinin bu tarihe kadar uzatılması Kira tutarlarının mart ayındaki kira tutarı neyse o tutarda sabitlenmesi
ABD ²	Federal-destekli mortgage'ların ödemelerinde iptaller Bu mortgage'ların sahipleri hakkında haciz ve tahliyelerde erteleme Kiraçılar açısından tahliye erteleme
Kanada ³	Mortgage kredisi geri ödemelerinde mali olarak zorda kalan ev sahiplerinin, 6 aya kadar ödemelerini erteleyebilmesi Evsizlere ve evsiz kalma riski bulunanlara yönelik içeriği genişletilen Kanada'nın Evsizleri Stratejisi kapsamında verilen 5 temel hizmet alanı: barınma hizmetleri, evsiz kalma riski olanları destekleme-koruma, sağlık hizmetleri, müşteri destek hizmetleri ve sermaye yatırımları
Barselona Özerk Yönetimi ¹	Kendini izole etmek için uygun konutları bulunmayan savunmasız ailelerin 200 tatil konutundan yararlandırılması 150 evsizede sığınaklar kurulması ve mevcut barınakların izolasyona uygun hale getirilmesi

Kaynak: ¹ISSA, 2020; ²White House, 2020 ve ³Government of Canada, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Barınmaya yönelik yardımlar çoğunlukla evsizlere ve ekonomik anlamda önemli bir yükün altında bulunan hanelere verilmiştir (Tablo 7).

2.4. Nakdi ve Ayni Yardımlar

Kimi ülkeler, pandemi sürecinde toplumun harcama düzeylerini korumak veya asgari düzeyde devam ettirmek amacıyla karşılıksız veya karşılıklı (kredi) kimi nakdi destekler sunmuştur. Karşılıksız yardımların verilmesinde iki temel ayırım görülmektedir: yapılan yardımların ya evrensel bir temel gelir niteliği taşıyarak herkesi kapsamaya ya da vatandaşlık bağıyla, yaş şartıyla ve/veya muhtaç olmakla ilgisi bulunması. Ayrıca yardımların ya tek seferlik ya da belli bir dönem boyunca ödenmesi söz konusudur. Yardımların yoğun olarak iki şekilde verildiği görülmektedir. İlki kimi istisnalar dışında evrensel nitelik taşıırken; ikincisi ise pandemi dolayısıyla gelir düşüşü (veya tamamen kaybı) yaşama ölçütüne dayanmaktadır.

Tablo 9. Covid-19'a Karşı Verilen Karşılıksız Nakdi Yardımlar (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Arjantin ¹	Acil Aile Gelir Desteği (IFE); Evrensel Çocuk Ödeneği (AUH) ve Evrensel Gebelik Ödeneği (AUE) alan hanelere tek seferliğe mahsus olmak üzere banka kanallarıyla 10 bin peso verilmesi
Singapur ^{2,3}	Yetişkin Singapurulara 300 dolara varan nakit yardım; bununla birlikte her aileye 21 yaş altındaki çocukları için 100 dolar daha verilmesi; yaşlılar için 100 dolarlık Passion Card yüklemesi yapılması; ayrıca düşük gelirli kesimlere 100 dolarlık süpermarket kuponları verilmesi Kişisel gelir vergilerinde puan artışı ile finanse edilecek temel gelir (MUBI) ile çocuklar ve emekliler de dâhil olmak üzere tüm Singapurulara 12 hafta boyunca haftalık 110 dolar verilmesi
ABD ^{4,5}	Amerikalı hanehalklarına azami sınırlar dâhilinde (150bin dolara kadar geliri olan ailelerde 2400 dolar, 75bin dolara kadar geliri olan tek ebeveynli ailelerde 1200 dolar, ayrıca her çocuk için 500 dolar) geliri olanlara ve hiç geliri olmayanlara veya vergilendirilebilir gelir elde etmeyenlere nakdi destek sağlanması
Brezilya ¹	Yerel yardımları desteklemeye yönelik olarak eyaletlere ve belediyelere bütçe ayrılması

Japonya ^{6,7}	Memurlar, politikacılar, büyük şirket yöneticileri dışında Covid-19 dolayısıyla geliri düşen her haneye 300 bin'er yen verilmesi (10 milyon hane) Japonya'da üç ay boyunca ikamet etmiş olmaları şartıyla yabancılar ve bir kasabaya-şehre kaydı bulunan evsizler de dâhil olmak üzere ikamet esasına dayanarak başvuru yapan herkese, devlet tahvilleri ile karşılanacak 100 bin'er yenlik sosyal yardım yapılması (127 milyon kişi)
Şili ¹	Covid-19 nedeniyle işten çıkarılanlara muhtaçlık tespitiyle aile başına 50 bin peso içeren bir yardım yapılması (yaklaşık 2 milyon kişi)
Sırbistan ⁸	Vatandaşlık esasıyla 18 yaş ve üzerindekiilere yönelik olarak 100 Euro tutarında doğrudan yardım yapılması

Kaynak: ¹ISSA, 2020; ²SGA, 2020a; ³Straits Times, 2020; ⁴White House, 2020; ⁵Reed ve Schulteis, 2020; ⁶Japan Times, 2020a; ⁷Japan Times, 2020b ve ⁸Srbija Gov, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Türkiye'de 7244 sayılı kanunla Covid-19 dolayısıyla çalışamayan ve işsizlik ödeneği ve kısa çalışma ödeneğinden faydalanma hakkı bulunmayan işçiler açısından nakit ücret desteği getirilmiştir. Bu destekten faydalanmak isteyenlerin 4 şartı taşıması gerekmektedir: işveren tarafından ücretsiz izne gönderilmiş olmak, kısa çalışma ödeneğinden faydalanmamak, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı almıyor olmak ve Sosyal Güvenlik Kurumu'na yapılan bildirim belli belge türlerinden yapılması olması. Bu şartların hepsini haiz olan işçi açısından nakit desteği, ücretsiz izne çıkarıldığı süreler kadardır. Nakdi desteğin tutarı ise (damga hariç) vergilerden istisna olup günlük 39,24 liradır. Bu faydalanıcılar, genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır.

Bu örneklerin yanında birçok ülke karşılıksız nakit transferlerinde bireylerin veya hanelerin Covid-19 dolayısıyla geçim kaynaklarını kaybetmeleri, vatandaşlık bağları, belli savunmasız gruplar (yaşlılar, işsiz kalanlar, sosyal izolasyon kurallarına uyan yoksullar, vb.) içerisinde bulunmaları gibi unsurlar dikkate alınmaktadır.

Tablo 10. Covid-19'da Dezavantajlı Gruplara Yönelik Karşılıksız Nakdi Yardımlar (01-05/2020)

Ülke	Alınan Tedbir
Kaliforniya ¹	150 bin belgesiz göçmene yetişkin fert başına 500\$ (hane başına en fazla 1000\$) olmak üzere tek seferlik yardım yapılması
Birleşik Krallık ²	Zorluk Fonu ile yerel otoritelere aktarılan bütçeyle, yerel yönetimlerin kendi bölgelerindeki ekonomik açıdan savunmasız birey ve haneleri desteklemesi
Odisha(Hindistan) ^{3,4}	Odisha Sosyal Güvenlik Planı kapsamında olan 4,8 milyon faydalanıcıya 4 aylık avans verilmesi 2,2 milyon inşaat işçisine 1500'er rupi verilmesi Food, Supplies&Consumer Welfare Department kapsamındaki 9,8 milyon kişiye 1000er rupilik mali destek verilmesi Göçmen işçiler için kurulan çevrimiçi portal ile kayıtları alınan işçilerin kamplarda, konutlarda ve sanayi bölgelerinde mahsur kalanlarının kaydının alınarak; göçmen işçilere yardımlar yapılmasının önünün açılması
Kanada ⁵	Yaşlılık güvencesi aylığı alan yaşlılar için 300 dolar, garantili gelir eki kapsamında olan yaşlılar için ek 200 dolar olmak üzere 500 dolar tutarında tek seferlik yardım yapılması
Pakistan ⁶	Ehsaas Acil Nakit Programı ile geçim kaynakları salgından ciddi şekilde etkilenen 12 milyon haneye (tahmini 67 milyon kişi) -özellikle yoksullara yardım amacıyla- hane başına fon dağıtımı yapılarak 12 bin Pakistan rupisi verilmesi
Peru ⁷	15 günlük sosyal izolasyon sürecine uyan savunmasız her aileye (tahmini 9 milyon kişi) 380 Sol tutarında sosyal yardım yapılması

Kaynak: ¹Ziv, 2020; ²Gov UK, 2020b; ³ISSA, 2020; ⁴Jha, 2020; ⁵Government of Canada, 2020; ⁶Malik ve Gelb, 2020 ve ⁷Andina, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Ülkelerin veya birliklerin almış oldukları sosyal koruma tedbirlerinin bir bölümü karşılıklı olan nakdi desteklerden oluşmaktadır. Bunun temel örneği, düşük ve/veya sabit faizli geri ödemeli kredi olanaklarıdır.

Tablo 11. Covid-19 Erken Döneminde Verilen Krediler (01-05/2020)

Ülke	Yapılan Yardım
Arjantin ¹	KOBİ'lerin çalışanlarına ücret ödeme amacıyla çektikleri kredilerin geri ödemesinin üç ay sonraya bırakılması ve yıllık faiz oranının (%24) sabit olması
Hollanda ²	KOBİ'lere ve tarım girişimlerine yönelik kredi programlarının genişletilmesi Kendi hesabına çalışanlara 6 ay sonra geri ödemeli mikro kredi imkanı verilmesi
Norveç ³	Kendi hesabına çalışanlara düşük faiz oranlı kredilerle haneler ve kurumların likidite ihtiyacına katkıda bulunulması
AB ⁴	Üye devletlere ulusal kısa çalışma programlarının oluşturulması veya genişletilmesiyle alakalı olan maliyetlerin karşılanması veya kendi hesabına çalışanlar için uygulanacak benzer programlara yardımcı olunması şartıyla kredi imkânları tanınması

Kaynak: ¹ISSA, 2020; ²Ondernemersplein, 2020; ³Regjeringen, 2020c ve ⁴EC, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Pandemi sürecinde ülkeler ve uluslararası kuruluşlar, kredi imkânlarını artırarak bu kredileri genellikle ya şartlı olarak sunmuştur ya da küçük ve orta ölçekli işletmelere ve tarım işletmelerine yönelik olarak genişletmiştir (Tablo 11).

Kimi ülkeler, pandemi sürecinde karşılıklı ve karşılıksız nakdi desteklerin yanında temel beslenme ve toplum sağlığını koruyucu aynı yardımlar yapmıştır. Oluşturulan paketler, her ülkede hanelerin ihtiyaçlarına göre farklı şekillendiği için değişik uygulamaların olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Covid-19'a Karşı Yapılan Aynı Yardımlar (01-05/2020)

Ülke	Yapılan Yardım
Brezilya ¹	Okul yemeklerinin ülke çapında hanelere dağıtılması Savunmasız kesimlere (323400 paket) gıda yardımı
ABD ²	Gıda yardımı programlarının fonlanması Eyaletlerin Covid-19'dan dolayı okulları kapatılmamış olan çocuklu hane halklarına gıda yardımı sağlanması Kronik hastalığı bulunan veya engelli olanlar da dahil olmak üzere düşük gelirli yaşlılara (25 milyon kişi) yönelik eve teslim edilme usulüyle paket gıda yardımı
Birleşik Arap Emirlikleri ³	Vatandaşlar ve işletmeler için su ve elektrik sübvansiyonu
İspanya ⁴	Evsizlere yönelik olarak oluşturulan mobil birimlerle, gıda ve hijyen kiti temini; Covid-19'un yayılımını önlemek amacıyla alınan önlemlerin açıklanması

Kaynak: ¹ISSA, 2020; ²Erb, 2020; ³Ng, 2020 ve ⁴La Moncloa, 2020'den temin edilen verilerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Ülkelerin almış olduğu temel aynı yardımlar beslenme ve sağlık hizmetlerine yönelik olup Brezilya'da okulların kapatılması dolayısıyla okullarda hazırlanan yemeklerin hanelere dağıtılması şeklinde olabildiği gibi hazır paket gıdalar ve sağlık kitleri şeklinde de olabilmektedir. Yardımlar, genellikle savunmasız kesimlere yönelik uygulanmıştır (Tablo 12).

Sonuç

Covid-19, küreselleşen dünyada akışkan insan hareketliliği dolayısıyla kısa sürede tüm ülkelere yayılım gösteren bir salgın olarak karşımıza çıkmıştır. Salgın, başlangıçta sağlık alanında krizlere yol açmış; bu krizler, izolasyon politikaları ile ekonomiye ve dolayısıyla işgücü piyasalarına sirayet etmiştir. Yaklaşık 3 ayda neredeyse dünyanın tüm ülkelerine yayılan bu hastalık dolayısıyla hemen hemen her ekonomide olumsuz gelişmeler yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Ülkeler, beklenmedik bir krize sebep olan pandemiye karşı başta toplum sağlığında, sonra ekonomide (işgücünü ve işvereni korumaya yönelik) hızlı ve etkili çözümler üretmek ve bundan dolayı ciddi maliyetlere katlanmak zorunda kalmıştır.

Ülkelerin Covid-19'a karşı ürettikleri politikalar, karşılıklı-karşılıksız nakit transferleri, vergi, prim ve öğrenim kredisi borçlarının ödemelerinin ertelenmesi, sağlık harcamalarının artırılması, ailevi yüklerin artması dolayısıyla bunlara yönelik tedbirler alınması, aynı yardımlar, vb. birçok farklı alanda görülmüştür. Bu politikalar ülkelerin ekonomik durumları, nüfusları ve gelişmişlik düzeyleri gibi birçok unsurun sonucu ortaya çıkmıştır. Kimi ülkeler sosyal yardım odaklı politikalar üretirken kimi ülkeler istihdamda işverenin maliyetlerini paylaşmaya ağırlık vermektedir. Kimi ülkeler sosyal tarafların yasal haklarını genişletirken kimi ülkeler bu haklara erişim yollarını kolaylaştırmaktadır. Benzer şekilde teknolojik gelişmelerden (örneğin teletıp, çevrimiçi başvuru sistemleri) faydalanan ülkelerin varlığı söz konusu iken bu gelişmelerden geri kalan ülkelere sosyal izolasyonu sektöre uğratabilecek uygulamalar (örneğin Pakistan'daki nakdi sosyal yardım dağıtımının elden dağıtılması) da söz konusudur.

Salgın sürecinde, sosyal koruma tedbirlerinin farklılık göstermesi olağan karşılanabilmeye birlikte ülkelerin bu salgına hazırlıksız yakalanmaları ile tartışılmaya başlanan evrensel bir temel gelir uygulamasının önemini göstermektedir. Ülkelerin birçok önlem aldığı bu salgında hanehalkları ve bireylerin kendilerini korumaları çok daha güçtür. Ülkeler tarafından üretilecek bir temel gelir koruması, bireylerin ve hanehalklarının kendilerini içinde buldukları toplumda daha güvende hissedebilmelerini sağlayacak ve insan olmaktan gelen bir hak olarak insan onuruna yaraşır bir hayatın değerlendirilmesini olanaklı kılacaktır. Böyle bir temel gelirin varlığı ile kimi ülkelere görülen "savunmasız" kesimlere, "evsizlere", "yoksullara" yönelik geçici politikaların önüne geçilebilecektir.

Temel gelir önerisi, pandemi sürecinde Japonya'nın uygulamış olduğu sosyal yardım paketinde olduğu gibi vatandaşlık temeline dayanmayan ve asgari şartlar dâhilinde yabancıları dahi kapsayan şekilde evrensel olmalıdır. Bu tartışmalar ışığında temel gelirin politikalarının ortaya çıkmasında sosyal diyalog mekanizmalarının kullanılmasının önemli olduğu düşünülmelidir. ILO'ya (2020b) göre hükümetler, krizleri aşmada tek başına yeterli olamamıştır. Bu açıdan sosyal diyalog mekanizmasının önemi daha da artmıştır.

Bu çalışmanın diğer bir önerisi, ILO'nun 202 ve 205 sayılı tavsiye kararları ve Birleşmiş Milletler'in 2030 Sürdürülebilir Kalkınma hedeflerine (UN, 2015) uygun bir evrensel bir sağlık sistemi yaratılmasıdır. Bazı ülkelere Covid-19 testlerinin ücretli yapıldığı, bununla ilgili tavan fiyat konduğuna dair görülen 2030 kalkınma hedeflerinden 3.8. numaralı evrensel sağlık hakkıyla uyum göstermemektedir. Bu hedef, kaliteli temel sağlık hizmetlerine erişim ve herkes için güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı temel ilaçlara ve aşılarla erişim de dahil olmak üzere finansal risklerden korunmuş bir sağlık sistemidir. İnsan onuruna yaraşır bir hayat sürdürülmesi için gerekli olan bu hak, öngörülme durumları için bireyleri belirsizlik halinden koruyacak ve temel sağlık hizmetini temin edecektir.

Bu çalışma ülkelerin salgına karşı erken dönem sosyal koruma tedbirlerini betimlemeyi ve karşılaştırmayı hedeflemiştir. Çalışma kapsamında ele alınan tedbirlerin gerçek etkisi zamanla

anlaşılabilirliğinden ileride yapılacak çalışmalarda bu etkilerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle sosyal tarafların kriz dönemlerinde korunmasının tek boyutunun sosyal güvenlik tedbirleri olmadığının bilinmesi gerekmektedir. Ülkeler, mücadele sürecinde vergisel teşvik, vergi indirimleri, beyanname verme/ödeme dönemlerini erteleme gibi vergi hukuku kapsamında ele alınan tedbirlerle sosyal güvenlik hukuku kapsamındaki tedbirleri çoğunlukla birlikte almaktadır. Bununla birlikte devletlerin beklenmedik bir kriz durumu dolayısıyla yapmış oldukları büyük harcamaların sürdürülebilirliği de yalnızca işçi ve işveren taraflarının değil devletlerin de bu konudaki durumlarını tartışmayı gerektirmektedir. Öte yandan bireylere ve hanehalklarına yapılan sosyal yardım ve sunulan sosyal hizmetlerin; pandemi sürecindeki sosyal izolasyon sürecinde sosyal ilişkilerin değişimi gibi unsurların bireyler ve hanehalkları üzerindeki psikolojik ve sosyolojik sonuçlarını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Gelecekteki çalışmalarda sosyal güvenlik, vergi, maliye, psikoloji, sosyoloji gibi alanlarda disiplinlerarası olarak sürecin değerlendirilmesi, beklenmedik kriz dönemlerini daha iyi anlamada yararlı olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: İki bağımsız hakem tarafından değerlendirilmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Mali Destek: Yazar bu çalışma için mali destek almamıştır.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author did not received financial support for this study.

Kaynakça

- Andina, (2020, Mart 16). Peru: Government approves economic bonus for vulnerable population, [https://andina.pe/ingles/noticia-peru-government-approves-economic-bond-for-vulnerable-population-788501.aspx] (12.05.2020).
- Anshin Immigration & Social Security. (2020, Şubat 27), Employment Adjustment Subsidy: Qualifications relaxed to support business impacted from the novel Coronavirus infection, [https://en.an-japan.com/2020/02/27/emp-subsidy/] (12.05.2020).
- Bundesregierung, (2020, Mart 10). Easier access to short-time work allowance, [https://www.bundesregierung.de/breg-en/search/kabinett-kurzarbeitergeld-1729898] (10.06.2020).
- EC, (2020, Nisan). Questions and answers: Commission proposes SURE, a new temporary instrument worth up to €100 billion to help protect jobs and people in work, [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_572] (12.05.2020).
- Erb, K. P. (2020, Mart 14). House Passes Bill To Allow For Paid Leave, Testing & Tax Credits To Lessen Impact Of Coronavirus, Forbes, [https://www.forbes.com/sites/kellyphillips/2020/03/14/house-bill-would-allow-for-paid-leave-testing--tax-credits-to-lessen-impact-of-coronavirus/#425a8d633520] (15.05.2020).
- ETUC, (2020, Mart). DİSK-KESK-TMMOB-TTB call on authorities to respond to the public needs and to meet people's demands!, [https://www.etuc.org/sites/default/files/page/file/2020-03/DISK_KESK_TMMOB_TTB_joint_statement_on_coronavirus.pdf] (03.05.2020).
- EUROSTAT, (2020a). Monthly Data On Tourism Industries (last update: 11-05-2020), [https://ec.europa.eu/eurostat/data/database?p_p_id=NavTreeprotletprod_WAR_NavTreeprotletprod_INSTANCE_nPqeVbPXRmWQ&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3] (12.05.2020).
- EUROSTAT, (2020b). Unemployment by sex and age-monthly data (last update: 30-04-2020), [http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do] (04.05.2020).

- EURACTIV, (2020, Mart 15). Danish corona-hit firms get state aid to pay 75% of salaries, [<https://www.euractiv.com/section/coronavirus/news/danish-corona-hit-firms-get-state-aid-to-pay-75-of-salaries/>] (06.06.2020).
- Financial Tribune, (2020, Nisan 6). Iran Allocates \$305m to Support Those Who Have Lost Jobs Amid Coronavirus Outbreak, [<https://financialtribune.com/articles/domestic-economy/102718/iran-allocates-305m-to-support-those-who-have-lost-jobs-amid>] (12.05.2020).
- Gov UK, (2020a, Mart 26). Check if you can claim for your employees' wages through the Coronavirus Job Retention Scheme, [<https://www.gov.uk/guidance/claim-for-wage-costs-through-the-coronavirus-job-retention-scheme>] (10.06.2020).
- Gov UK, (2020b, Mart 12). Policy paper: Budget 2020, [<https://www.gov.uk/government/publications/budget-2020-documents/budget-2020>] (10.06.2020).
- Government of Canada, (2020). COVID-19 Spring 2020 notices, [<https://www.canada.ca/en/employment-social-development/corporate/notices.html>] (10.06.2020).
- ILO, (2020a, Nisan). "ILO Monitor 2nd edition : COVID-19 and the world of work Updated estimates and analysis Context : Worsening crisis with devastating effects" [https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf] (03.05.2020).
- ILO, (2020b). "ILO Policy Brief on COVID-19-Pillar 4: Relying on social dialogue for solutions" [https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_739050/lang-en/index.htm] (13.06.2020).
- ISSA, (2020). "Coronavirus Country Measures" [<https://ww1.issa.int/coronavirus/country-measures>] (12.05.2020).
- İşsizlik Sigortası Kanunu (1999, Ağustos 25). Resmi Gazete (Sayı: 23810). [<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4447.pdf>] (03.05.2020).
- Japan Times, (2020a, Nisan 3). Japan to give ¥300,000 to struggling households as COVID-19 cases rise, [<https://www.japantimes.co.jp/news/2020/04/03/national/cash-stimulus-coronavirus/#.XoxEmYgzbc>] (12.05.2020).
- Japan Times, (2020b, Nisan 21). How to get the ¥100,000 coronavirus payout from the Japanese government, [<https://www.japantimes.co.jp/news/2020/04/21/national/how-to-get-coronavirus-payout-japan/#.XqBHccgzbiU>] (12.05.2020).
- Jha, S. (2020, Nisan 26). Government to launch online portal for stranded migrant workers, Business Standard, [https://www.business-standard.com/article/current-affairs/government-to-launch-online-portal-for-stranded-migrant-workers-120042600535_1.html] (15.05.2020).
- KELA, (2020, Mart 2). Sickness allowance on account of an infectious disease provides loss-of-income compensation for persons placed in quarantine, [https://www.kela.fi/web/en/news-archive/-/asset_publisher/IN08GY2nIrZo/content/sickness-allowance-on-account-of-an-infectious-disease-provides-loss-of-income-compensation-for-persons-placed-in-quarantine] (06.06.2020).
- Koski, L. (2020). How to survive the corona crisis?, [<https://tyoelakelehti.fi/digilehti/022020/english-summary-20>] (15.05.2020).
- KPMG, (2020a, Şubat). Updates on China Social Security Policies during the Coronavirus Outbreak, [<https://home.kpmg/cn/en/home/insights/2020/02/china-tax-alert-15.html>] (06.06.2020).
- KPMG, (2020b, Mart 27). United States – President Trump Signs CARES Act into Law, [<https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2020/03/flash-alert-2020-127.html>] (12.06.2020).
- Kumar, R. (2020, Nisan 24). National Pension System withdrawal for Coronavirus: How to withdraw from NPS due to COVID-19 – 5 points, Financial Express,

- [<https://www.financialexpress.com/money/nps-withdrawal-for-covid-19-how-to-withdraw-from-national-pension-system-due-to-coronavirus-5-rules/1937307/>] (12.05.2020).
- LABS, (2020, Nisan 11). In Brazil, 32.2 million people have registered for Covid-19's emergency assistance, [<https://labs.ebanx.com/en/news/economy/people-registered-for-covid-19-emergency-assistance/>] (12.05.2020).
- La Moncloa, (2020, Mart 16). Government steps up care for homeless in coronavirus crisis, [<https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/news/Paginas/2020/20200316care-for-homeless.aspx>] (10.06.2020).
- Malik, T. Ve Gelb, A. (2020, Mayıs 1). Is COVID-19 Pakistan's Black Swan Event for Digital Payments?, Center for Global Development, [<https://www.cgdev.org/blog/covid-19-pakistans-black-swan-event-digital-payments>] (15.05.2020).
- Maliszewska, M., Mattoo, A. ve van der Mensbrugge, D. (2020, Nisan). "The Potential Impact of COVID-19 on GDP and Trade: A Preliminary Assessment", Policy Research Working Paper 9211, World Bank. [<http://documents.worldbank.org/curated/en/295991586526445673/pdf/The-Potential-Impact-of-COVID-19-on-GDP-and-Trade-A-Preliminary-Assessment.pdf>] (12.05.2020).
- Ng, A. (2020, Mart 19). Abu Dhabi acts to cushion the blow of coronavirus on UAE companies, CNBC, [<https://www.cnbc.com/2020/03/19/abu-dhabi-acts-to-cushion-the-blow-of-coronavirus-on-uae-companies.html>] (15.05.2020).
- NIII, (2020). All coronavirus related guidelines of the National Insurance Institute, [<https://www.btl.gov.il/English%20Homepage/about/news/Pages/All-coronavirus-related.aspx>] (10.06.2020).
- Ondernemersplein, (2020, Mart 10). The coronavirus and your company: Dutch government measures to help businesses, [<https://business.gov.nl/corona/overview/the-coronavirus-and-your-company/>] (12.06.2020).
- Orihuela, R. (2020, Nisan 6). Spanish Government Aims to Roll Out Basic Income 'Soon', Bloomberg, [<https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-05/spanish-government-aims-to-roll-out-basic-income-soon>] (15.05.2020).
- Pofeldt, E. (2020, Mart 30). The historic \$2 trillion CARES Act will be an economic lifeline for gig workers and freelancers, CNBC, [<https://www.cnbc.com/2020/03/30/CARES-act-will-be-an-economic-lifeline-for-gig-workers-freelancers.html>] (10.06.2020).
- Reed, K. P. ve Schulteis, M. P. (2020, Mart 29). President Trump Signs Into Law the Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security (CARES) Act, The National Law Review, [<https://www.natlawreview.com/article/president-trump-signs-law-coronavirus-aid-relief-and-economic-security-CARES-act>] (09.06.2020).
- Regeringskansliet, (2020, Mart 16). Crisis package for Swedish businesses and jobs, [<https://www.government.se/press-releases/2020/03/crisis-package-for-swedish-businesses-and-jobs/>] (10.06.2020).
- Regjeringen, (2020a, Mart 13). The Government acts to mitigate effects of the COVID-19 pandemic on the economy, [<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/the-government-acts-to-mitigate-effects-of-the-covid-19-pandemic-on-the-economy/id2693471/>] (10.06.2020).
- Regjeringen, (2020b, Mart 28). New measures to curb the financial impacts of the coronavirus outbreak, [<https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/new-measures-to-curb-the-financial-impacts-of-the-coronavirus-outbreak/id2695404/>] (10.06.2020).
- Regjeringen, (2020c, Nisan 6). Economic measures in Norway in response to COVID-19, [<https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/economic-measures-in-norway-in-response-to-covid-19/id2696858/>] (11.06.2020).

- Romania Insider, (2020, Mart 18). Romania's Govt. to unveil the first set of measures against COVID-19 effects, [<https://www.romania-insider.com/romania-measures-coronavirus-effects>] (12.05.2020).
- Saba, R. (2020, Nisan 9). All emergency benefit applicants will receive payments, Star learns — whether they actually qualify or not, The Star, [<https://www.thestar.com/business/2020/04/09/all-emergency-benefit-applicants-will-receive-payments-star-learns-whether-they-actually-qualify-or-not.html>] (15.05.2020).
- Saudi Gazette, (2020, Nisan 3). Saudi govt to pay 60% of wages for citizens working in private sector for 3 months, [<https://saudigazette.com.sa/article/591469/SAUDI-ARABIA/Saudi-govt-to-pay-60-of-wages-for-citizens-working-in-private-sector-for-3-months>] (12.05.2020).
- Schnetzer, M., Tamesberger, D. ve Theurl, S. (2020, Nisan 7). Mitigating mass layoffs in the COVID-19 crisis: Austrian short-time work as international role model, Vox CEPR Policy Portal, [<https://voxeu.org/article/mitigating-mass-layoffs-covid-19-crisis-austrian-short-time-model>] (09.06.2020).
- SGA, (2020a, Şubat 20). Cushioning the impact of COVID-19: Sectors affected by COVID-19 will get additional support, [<https://www.gov.sg/article/cushioning-the-impact-of-covid-19>] (12.05.2020).
- SGA, (2020b, Şubat 18). Coping with COVID-19: Economic measures for companies and workers, [<https://www.gov.sg/article/coping-with-covid-19-economic-measures>] (12.05.2020).
- SGK, (2020, Nisan 2). Prim Ödeme Sürelerinin Erteleme Hakkında Duyuru, [http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/6bcc6c93-789b-4897-a987-3bac38ced1fd/duyuru_20200402_51.pdf?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=6bcc6c93-789b-4897-a987-3bac38ced1fd] (12.06.2020).
- Sharma, Y. (2020, Mart 17). The government has given employees and employers more time to submit their monthly insurance contribution by relaxing provisions of the Employees' State Insurance Act in view of the Covid-19 outbreak, Economic Times, [<https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/policy/govt-gives-more-time-for-esi-contribution/articleshow/74662642.cms>] (15.05.2020).
- Srbija Gov, (2020, Mart 31). State sets aside €5.1b to mitigate coronavirus economic blow, [<https://www.srbija.gov.rs/vest/en/152964/state-sets-aside-51b-to-mitigate-coronavirus-economic-blow.php>] (10.06.2020).
- STM, (2020, Mayıs 5). Processing of unemployment benefit applications to be accelerated, [https://stm.fi/en/artikkeli/-/asset_publisher/tyottomyysetuushakemusten-kasittelya-nopeutetaan] (12.05.2020).
- The Local, (2020, Mart 11). Sweden changes sick pay rules to help fight coronavirus, [<https://www.thelocal.se/20200311/sweden-changes-sick-pay-rules-to-help-fight-coronavirus>] (12.05.2020).
- The Straits Times, (2020, Nisan 7). Parliament: Nominated MP proposes temporary universal basic income scheme to help S'poreans get through Covid-19 crisis, [<https://www.straitstimes.com/politics/nominated-mp-proposes-temporary-universal-basic-income-scheme-to-help-singaporeans-get>] (12.05.2020).
- UN, (2015). The 2030 Agenda for Sustainable Development, [<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication>] (02.06.2020).
- White House, (2020, Mart 27). President Donald J. Trump Is Providing Economic Relief to American Workers, Families, and Businesses Impacted by the Coronavirus, [<https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-providing-economic-relief-american-workers-families-businesses-impacted-coronavirus/>] (12.05.2020).
- WHO, (2020a). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard, [<https://covid19.who.int/>] (11.05.2020).

- WHO, (2020b, Mayıs 10). “Coronavirus Disease (COVID-19) Situation Report-111 (10/05/2020)”
[<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports>]
(11.05.2020).
- World Bank, (2020a). “COVID-19 Trade Watch (April 16, 2020)”
[<http://documents.worldbank.org/curated/en/705561587137482489/pdf/COVID-19-Trade-Watch-April-16-2020.pdf>] (11.05.2020).
- World Bank, (2020b). “Global Economic Monitor-Databank”
[<https://datacatalog.worldbank.org/dataset/global-economic-monitor>] (12.05.2020).
- Worldometer, (2020a). “Covid-19 Coronavirus Pandemic”
[<https://www.worldometers.info/coronavirus/>] (12.05.2020).
- Worldometer, (2020b). “World Population-Population By Country”
[<https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>] (12.05.2020).
- XINHUA, (2020, Mart 20). China ups support to firms to ensure employment amid COVID-19 epidemic, [http://www.xinhuanet.com/english/2020-03/25/c_138916012.htm] (07.06.2020).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ziv, S. (2020, Nisan 15). California To Offer \$500 ‘Stimulus Checks’ To Undocumented Immigrants, Forbes, [<https://www.forbes.com/sites/shaharziv/2020/04/15/california-to-offer-500-stimulus-payments-for-undocumented-immigrants/#40e2412c73ae>] (27.05.2020).